

הלכות טריפות הנה אני עוסק פעת בהלכות טריפות על פן ארשון מעט הערות מה שצריך לעיין בדין נקובת הנושט ופסיקת הגרגרת דמשמע לן מלשון הרמב"ם ז"ל דהוי גבילה מחיים פבר האריה בזה הש"ך ז"ל וגם בס' נה"כ שלו הביא ראיות ברורות דא"א לומר דהוי גבילה מחיים לענין טומאה וכן יש להוכיח מהא דבעינן למימר דר' ישמעאל דאמר בין הסיה הנאכלת ובין הסיה אשר לא תאכל אלו י"ח טריפות שנגמסרו למשה מסיני קאי אי"ח דמתניתין אלמא דלר' ישמעאל נקיבת הנושט ופסיקת הגרגרת בכלל שאר טריפות הם דיכולין לחיות ובאמת אין שם שורש לחלק מחיים בין נקובת הנושט לשאר טריפות ולא מצינו אלא פלוגתא דר' ישבב ור"ע בפ"ק השוחט אם לא שחט אלא סימן אחד לבד דר"ע הי' אומר דאינה מטמאה במשא ואפ"ל דר"ע לטעמי' דס"ל דבשר נחירה הותר לישאאל במדבר ומיקרי שחיטה ונהי דאימסר לבסוף היינו באכילה אבל לענין טומאה כל שמתה על ידי סימנים טיהרה מטומאת גבילו' ולבסוף חזר בו ר"ע לגבי ר' ישבב דכל שנפסלה בשחיטה גבילה היא ופריה הש"ס ממתניתין דאלו טריפות נקובת הנושט ופסיקת הגרגרת אלמא דלא הוי אלא טריפה ומשני דאלו טריפות מיירי לאחר מיתה דהא כמה טריפות איכא התם דליכא למידע אלא לאחר מיתה ועיין בתוס' שם בהשוחט ופירש"י ז"ל דפריה מתרנוייהו מנקובת הנושט ופסיקת הגרגרת אבל מדברי התוספתא משמע דלא פריה אלא מפסיקת הגרגרת פנין דכבר נפסק הרוב א"כ שוב אינו ראוי לשחיטה דכמאן דמנחי בדיקולא דמאי אבל ניקב הנושט במשהו עדיין הסימן ראוי לשחיטה לטהרו מידי גבילה והכי אי' להדיא בתוספתא אבל מה אעשה שהרמב"ם ז"ל וכל הפוסקים לא פתבו פן ומשני התם בהשוחט דמתניתין דאלו טריפות נשנית קודם חזרה.

ויש לדקדק לכאורה מהא דתנו ואלו טריפות שבעוף נקובת הנושט ופסיקת הגרגרת הא פסיקת הגרגרת ברובא בעוף גבילה נמי הוי ולפי מה שתירצו התוס' ז"ל בהשוחט על הא דלא משני הש"ס דמשנה דאלו טריפות מיירי מחיים משום דתנו כל שאין כמוה חיה א"כ מתניתין דאלו טריפות בעוף אפשר לאוקמא מחיים אבל לפי מש"כ קשה ואיתא בנדה פ"ק המפלת אמר רבא ושטו נקוב אמו טמאה לידה ושטו אטום אין אמו טמאה לידה ופי' התוס' דרבא ס"ל דטריפה חיה הרי דאין חילוק בין נקובת הנושט לשאר טריפות.

ואגב ארשון פה מה שיש לדבר בזה בדברי הרמב"ם ז"ל בההו דינא דטומאת לידה. הנה הרמב"ם ז"ל פתב ונושטו אטום אין אמו טמאה לידה אבל ונושטו נקוב משמע דאמו טמאה לידה ואמאי הא אנו תנו טריפה אינה חיה ס"ל ועיין בכ"מ בפ"י מה' איסורי ביאה שהקש' איפכא אמאי לא כ' הרמב"ם ז"ל מימרא דרבא לענין ונושטו נקוב דאמו טמאה לידה ותיירץ דרבא ס"ל טריפה חיה אבל לדין ס"ל דטריפה אינה חיה ותיירץ דרבא דתיקשי יותר אמאי פתב ונושטו אטום אין אמו טמאה לידה לכתוב רבותא יותר דאפילו ונושטו נקוב אין אמו טמאה לידה ועוד הא דעת הרמב"ם ז"ל דבשיעור טריפה לבד עדיין אמו טמאה לידה כמו שיתבאר.

אלא נראה כמש"כ דממילא ש"מ דאמו טמאה לידה מדלא פתב אלא ונושטו אטום דוקא והרמב"ם ז"ל לא ס"ל כדעת התוס' שם בנדה דלמ"ד טריפה אינה חיה אפילו ונושטו

נקוב אין אמו טמאה לידה דאין זו סברא דמשום איזה טריפה בנקובת אבר אחד לא יהי נקרא ונולד פנין דכל צורת אדם בשלימות היא ואטו למ"ד דמילה לשמונה תלוי בטומאת לידה א"כ ונולד טריפה לא ימול לשמונה אלא ונדאי טריפות דנקובה או פסיקה אינה מבטל טומאת לידה והא דקאמר הש"ס התם על הא דקאמר רבי אינהו גוף אטום פדי שיינטל מן החי וימות ופליגי התם אמוראי אליבא דרבי בשיעור פדי שיינטל ח"א מן הארפובה ולמעלה וח"א עד נקביו וח"א עד מקום טיבורו ואמרינן התם דבין למ"ד עד ארפובה ובין למ"ד עד נקביו איכא בינייהו טריפה חיה אלמא דהדבר תלוי בפלוגתא דטריפה חיה או לא.

שוב מצאתי פן בתוס' ד' ה' שמחלקין ג"כ בין טריפו' דניקב הנשט לעד הארפובה זה דוקא גבי חסרון עד הארפובה דהוי חסרון הנזכר ולא הוי כל צורתו ואעפ"כ אי טריפה חיה אין סברא לטהר את אמו מטומאת לידה.

ועוד נראה דבאמת לא הי' צ"ל דמ"ד עד נקביו ס"ל דטריפה חיה דאפילו אי טריפה אינה חיה היינו שאינה יכולה לחיות י"ב חודש אבל כ"ז שהיא קיים חי הוא ושפיר ראוי הוא לבריאת נשמה ובפרט למאן דגרס בריא' שמונה אלא אליבא דרבי דקא' דהשיעור הוי פדי שיינטל מן החי וימות ע"כ צ"ל דטריפה חיה למ"ד דשיעורא דרבי עד נקביו דאל"ה לא שייך שיעורא דכדי שיינטל דהא עד הארפובה ג"כ שיעור מיתה היא פדאמרינן גבי שדרה וגלגולת דכדי שיינטל הוי חד שיעורא עם שיעור טריפה אלא דתיקשי ע"ז הא רבי ס"ל בחולין טריפה אינה חיה דקאמר סימן לטריפה ל' יום ולפי גירסת התוס' בזבחים דף ס"ט ר"מ אומר סימן לטריפה ל' יום א"ש וכן מוכח מהא דאתא ההוא גברא לקמיה דרבי דאיתליד ליה ינוקא בתרי רישא ובעי כמה חייב ליתן לפהו ואי נימא דלר' טריפה לא יוכל לחיות שלשים יום א"כ אין צריך לפדותו עיין ברש"י ותוס' במנחות פרק התכלת.

והשתא לפי מאי דכתבנא א"ש הא דקאמר בין מ"ד עד רגליו ובין מ"ד עד מקום טיבורו איכא בינייהו דר"א גיטל ירד וחלל שלה ומ"ד עד טיבורו ל"ל דר"א ולשיטת התוס' ז"ל צ"ל דס"ל דיכול לחיות יותר מי"ב חודש ואין זו סברא לעשות פלוגתא רחוקה כ"כ דלר"א מטמאה מחיים משום דהוי כמותה ולר' יוחנן הוי בכלל טריפה ויכולה לחיות אבל לפמש"כ אפילו אינה יכולה לחיות אפילו הכי פנין דלא הוי אלא טריפה אין זה גוף אטום אלא דלפ"ז תיקשי לר' יוחנן שיעורא דכדי שיינטל הא עד רגליו ג"כ שיעור פדי שיינטל הוא ואפ"ה אין זה גוף אטום וי"ל דר"י מפרש פדי שיינטל מן החי וימות היינו לאלתר יחשב כמות משום דבעינן שאין ראוי לבריית נשמה פלל וה"ה דהוי מצי למימר פן על ר' ינאי דאמר עד רגליו דטעמיה משום הכי הוא נעדיין צ"ע מ"ש הרמב"ם ז"ל עד טיבורו פנין דקי"ל כר"א בגיטל ירד וחלל שלה נעדיין בב"י סי' נ"ה מש"כ לענין נבראת חסידת רגל ובמע"מ פרק א"ט סעיף רצ"ד וצ"ע דברי הכר"ו סי' נ' נפלאו בעיני בזה עיין עליה' ובין תבין: ומהא דמשמע מסוגיא דנדה דלמ"ד טריפה חיה לא יאמר ע"ז פדי שיינטל מן החי וימות יש לי הרהורי דברים בהא דפריף הקא על תנא דר' ישמעאל והא איכא כמה חסרון בשדרה כו' ואמר שמואל וכן לטריפה ופי' זה התוס' דשיעורא דחסרון שדרה וגלגולת עם שיעור טריפות חד הוא מהא דתנן לבית הלל גבי גלגולת פדי שיינטל

מן החי וימות והשתא ר' ישמעאל איך יפרש הא דאמרי ב"ה פדי שינטל מן החי וימות
הא איהו ס"ל טריפה חיה וילקמן בדרן נ"ה תנא ובגלגולת אפילו מלא נקבים מצטרפים
למקדח אמר ר"י בן המשולם והלא עשו לא' חדוק של קרוי' ותיז משמע דר"י בן
המשולם פליג ואמר פינן דיכול לחיות אין בזה שיעור פדי שינטל כו' וא"כ ר' ישמעאל
דס"ל טריפה חיה ע"כ פדי שינטל דב"ה היינו שיעור גדול.

והי' נראה לומר דמ"ד טריפה חיה היינו דיש לה רפואה ע"י סם אבל בלא"ה ודאי מתי
וא"כ שפיר קאמרי ב"ה פדי שינטל מן החי כו' אבל מהא דר"י בן המשולם לא משמע
בן ועוד לפ"ז הדרא קושית התוס' לדוכתא אמאי חשיב הא דשמואל בהדי טריפות
דמתניתין דמהא דאמרי שיעורא פדי שינטל מן החי וימות לא מוכח דהוי טריפה דהא
איכא כמה דברים אשר ימותו בלא רפואה כמו מתו בכוליתא דלקמן ואפ"ה לא הוי בכלל
טריפות ואנו אין לנו אלא מה שנמסרו למשה מסיני וא"כ ע"כ שמואל מסביר דנפשי'
קאמר הכי והי' לו למחשב בהדי שמעתא.

ועוד מאי פריך פלל מהא דאמר שמואל וכן לטריפה אתנא דבי ר' ישמעאל דילמא שמואל
ס"ל טריפה אינה חיה ואם פן מישתמע מדברי ב"ה דאמרי דחוליא א' הוי פדי שינטל כו'
דה"ה לטריפה פינן דאינה חיה אבל לתנא דבי ר' ישמעאל לא שמעינן פלל מדברי ב"ה
לענין טריפה וכמש"כ וצ"ל דמ"ד טריפה חיה לאו פללא היא לכל טריפות אלא דיש מהן
חיינן אבל מודה דאיכא טריפות שאינן חיינן וא"כ א"ש הא דאמרי ב"ה פדי שינטל מן החי
וימות ודו"ק: והנה התוס' ז"ל הקשו אמאי לא פריך נמי מחסרון דגלגולת ותירצו דחסרון
דגלגולת באדם הוא עם הקרום ומקשה עלה מהא דאמרינן בריש עירובין דשדרה
וגלגולת אית בהו תרי חומרא דסתרי אהדדי והוצרכו לסלק בין אדם לבהמה אבל
לדברינן א"ש בטוב טעם דבשלקמא בחסרון בשדרה דב"ה מפרשי בה שיעורא חוליא א'
אלמא דב"ה חשבי זאת שיעור פדי שינטל שפיר פריך על תנא דבי רבי ישמעאל
ליחשבינהו בהדי טריפות אבל מחסרון גלגולת דס"ד ב"ה לאנאמר שיעורא ושמואל
מסביר דנפשי' מפרש דשיעור הוא פסלע ולדין דקי"ל טריפה אינה חיה ע"כ היינו
בלא קרום דעם הקרום בלא"ה ימות וא"כ שפיר נפ"מ גם לענין טריפות וזה הוא
דאמרינן בעירובין כגון שדרה וגלגולת כו'.

שוב מצאתי פן בכר"ו ומש"כ התם בדעת התוס' לפמש"כ א"ל פן ע"ש. אבל לתנא דבי
רבי ישמעאל דס"ל טריפה חיה א"כ אפשר לומר דשיעורא דסלע דחסרון גלגולת היינו
עם הקרום ובשניהם וחד הוי שיעור פדי שיעור ותיקשי דילמא חסרון חוליא היינו
נמי עם החוט דכיון דלא אמרי ב"ה אלא חוליא א' משמע דלא בעינן אלא חוליא לבד
וע' בתוס' ד"ל"ב: ועוד הערה אחת ארשום פה לפי מאי שפירשו התוס' ביבמות דף
ק"ד הא דתנו אין מעידין על מגויד היינו אפילו מגויד במקום שעושה טריפה היינו מן
הארפובה ולמעלה ומסיק רבא התם בספין מלונבנת וד"ה דלכ"ע יכול לחיות אם המפה
הי' ע"י ספין מלונבן וא"כ היכא דנבראת חסירת רגל דלא הי' מפה פלל אמאי לא יחיה.

ועוד אמאי הוי מן הארפובה ולמעלה דבר שהנשמה תלויה בו לענין קדשים ועירובין פינן
דאפשר לחתכו ע"י ספין מלונבן והרי"ף והרמב"ם ז"ל השמיטו הא דרבא ואפ"ל דרבא

לשיטתו דס"ל טריפה תיה אכל לדידן דס"ל טריפה אינה תיה א"כ אין לכל י"ח טריפות שום תרופה.

והדברים ארנפים ואין פעת בידי ספרי הראשונים לעיין בהם: שם ריאה שניקבה או שחברה חשבינו לה בשני טריפות מזה משמע דלמ"ד חסרון בפנים שמיה חסרון לאו משום דסוף הקרום לפסוק דא"כ תדא היא עם ניקב' כמ"ש התוס' על חסרון פאיסר דגרגרת הן אמת דמחסרון פאיסר דגרגרת יש לישוב בלא"ה דהא ר' ישמעאל לא חשיב אלא ח"י טריפות ופסיקה וחסרון הגרגרת ונקיבת הנשט נבילה היא ואין לה סימנים לשחיטה והא דפריה הש"ס פסוקי נמי תרי הוי חשבינהו בחד ה"ה דהוי מצוי לאקשווי בלא"ה הא פסיקת הגרגרת אינה בכלל טריפות אכל לפי האמת אין אלו עולות בחשבון ח"י טריפות אכל התוס' לא ניחא להו לומר כן עכ"פ משמע דחסרון דריאה לאו משום דסוף הקרום ליפסק הוא.

ובזה יש ליישב מה שהקשו הפוסקים על הגוף יש אומרים דאם יש קמט בריאה דהוי טריפה אמאי לא מוקי הש"ס או שחברה היינו בזה האופן ולפי הנ"ל ניחא דבקמט טעמא הוי משום דסוף הקרום ליפסק וא"כ לא יחשבו אלא בחד אכל מדברי הפוסקים משמע דגם בחסרון בפנים למאן דמטריף הוי משום דסוף הקרום ליפסק ועיין בדברי חמודות בסי' ק"א מש"כ בזה והרמב"ם ז"ל בפ"ה המשניות פ"ה חסרון בריאה היינו שחברה אונה אחת ע"ש ולא הבנתי מש"כ הב"י בסי' ל"ו שהקשה על הרמב"ם ז"ל שאיפסר חסר מגוף הריאה מהא דנימוקה הריאה והחלל מחזיק רביעית ותיירץ דבנימוק הריאה אלו הי' עתיד הקרום ליפסק הי' נפסק כבר אכל חסר גוף הריאה ודאי סוף הקרום ליפסק ובאמת לדעת הרמב"ם ז"ל לאו מטעם נקיבת הקרום אלא מטע' חסרון גוף הריאה והוי כמו שחברה אונה וכמש"כ הרמב"ם ז"ל להדיא ובנימוקה הריאה הוי חסרון בפני' ולא שמיה חסרון ומזה גופא הוציא הרמב"ם ז"ל הלכה זו מדאמרין חסרון בפנים לא שמיה חסרון משמע דחסרון מבחוץ שמיה חסרון ועל הקושיא אמאי לא משני הש"ס הכא אמאי דתנן או שחברה י"ל באופן אחר דבשלמא אם נפרש או שחברה אחסרון בפנים א"כ ר"ש דאמר עד שתניקוב לבית הסמפונות פליג אפוליהו מילתא גם אחסרון בפנים פנין דקיימי סמפונתא אכל אם נפרש או שחברה היינו חסרון מבחוץ ע"ז לא יחלק ר"ש וא"כ הי' לו לשנות דברי ר"ש קודם או שחברה ע"כ משני הש"ס דאו שחברה אליבא דר"ש איצטריף ומש"כ הב"י ז"ל הוכחה לדעת הרמב"ם ז"ל ממנין ח"י טריפות אינו מוכן דהא להרמב"ם ז"ל איפא חסרון דגלגולת דטריפה אפילו בלא נקיבת הקרום וצ"ע בפוסקים בזה: דף מג גמרא שני עורות יש לנשט חיצון אדום ופנימי לבן ואי חילוף טריפה עיין ברמב"ם ז"ל שמה החילוף הזה במנין טריפות ואמאי לא הוי נבילה דהא החילוף הוי לקווא והוי פניקב הנשט דמנינהו בכלל נבילה וידעת הפוסקים דאפילו בחד דחליף טריפה משום דסוף שילקה גם השני אפ"ל דלא הוי אלא טריפה משום דהסימן עדיין ראוי לשחיטה פנין דעור אחד קיים אכל דעת הרמב"ם ז"ל דלא הוי טריפה אלא דשני העורות הוחלפו לא הבנתי אמאי לא יהי' בכלל נבילה לשיטתו וצריף ישוב: ע"ב גמרא ישב לו קוץ בנשט אין חוששין שמה הבריא צריף לעיין בדברי התוס' ז"ל דלדעת הרמב"ם ז"ל לכאוי הוי ספק בשחיטה והי' צריף לחוש לחומרא: דף מד גמרא פסיקת הגרגרת רב אמר רוב עובי' ואף דלא הוי רוב חללה.

יש לחקור לענין שיעור שחיטה מה שאמר רב ומשמע דבשיעור שחיטה כ"ע מודים דבעינו רוב חללה ולפ"ז מאי פריה הש"ס לעיל דהשוחט על ריש לקיש דמשני מתניתין דאלו טריפות שישחט שלא במקום חתך מהא דאמר ריש לקיש שחט את הקנה ואח"כ ניקבה הריאה כשרה דכמנחא בדיקוילא דמי ונהשתא דילמא לא הוי פמנחא בדיקוילא אלא היכא דנשחט רוב חללה אבל לא בשיעור טריפות דלא הוי אלא רוב עובג' ושפיר מהני לה שחיטה שלא במקום חתך אלא דלפ"ז אפילו שחט במקום חתך תיקני לה שחיטה לטהרה מידי נבילה פינו דעדין צריה להשלים לשיעור שחיטה לפמש"כ לעיל דכל השקלא וטריא דפ' השוחט לא קאי אלא אפסיקת הגרגרת ונמצא לפ"ז דלרב לא קשין אהדדי מתניתין דפ' השוחט עם מתניתין דאלו טריפות דמתניתין דהשוחט מיירי שפסק את פל הגרגרת אבל באמת נראה דלרב שיעור שחיטה נמי סגי ברוב עובגיה כדמוכח מברייטא דהרי שהי' חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא שחיטתו כשירה ואי נימא דלשחיטה בעינו רוב חללה א"כ לא סגי בתוס' כל שהוא וכן מוכח פל הסוגיא לעיל בדף כ"ט דשיעור טריפה ושחיטה בגרגרת שוין הם ולא מצאתי כעת הדבר מבואר בדברי הראשונים: דף מה תוס' ד"ה ניקלה הימנה רצועה כו'.

תימה לישמענו ניקבה וכש"כ רצועה עכ"ל ותמה המע"מ על תמיהתם ע"ש בדבריו. ול"נ דהכי פוונת' לישמענו ניקבה נקבים שיש בהם חסרון דמצטרפין לכאסר כש"כ היכא דהנקב פולו ביחד ואי תימא שאני גבי נקבים דהשלם שביניהם מצטרפין עמהם ז"א דהא לא מפליג הש"ס בין אם הנקבים עומדים בעיגול עיין ש"ף או באורך ועוד אפשר דעת התוס' דאין השלם מצטרף ועוד דע"כ לא אמרי' דהשלם יצטרף אלא היכא דאין בין נקב לנקב כמלא נקב אבל אם יש בין נקב לנקב כמלא נקב אין השלם מצטרף ואפילו הנקבים יחד מצטרפין כמש"כ הר"ן ז"ל וא"כ כ"ש רצועה והדבר ברור דזה הוא פוונתם ולא הבנתי תמיהת המע"מ וק"ל: ע"ב חוט השדרה שפסק אמרי לה רוב עורו ואמרי לה רוב מוחו מ"ד רוב מוחו כש"כ רוב עורו דהוא עיקר המעמיד מ"ד רוב עורו רוב מוחו מאי ופירשו התוס' ז"ל בזה ב' פירושים הא' דמבעי' ליה דילמא רוב מוחו נמי טריפה והא דקאמר רוב עורו לאשמעינן דאפילו בעור בעינו רוב ויש להבין למ"ד רוב מוחו נמי טריפה אי פליג עלה ר' יעקב ג"כ ואוסר אפילו ניקב לבד ולפי הנראה דבמחשך לבד ליכא למ"ד דנקב לבד יהי' טריפה דאפילו במחשך הראש לא מצינו טריפות רק המרכה ונתמסמס וא"כ לפ"ז לא איצטרף לאשמעינן דברוב עורו ונקא ולא מיעוטו דממילא שמע מינה דע"כ פלוגתיהו דרבי ור' יעקב בעור היא והפ' השני היא דמבעי' ליה רוב מוחו מאי היינו דילמא בעינו שניהם וגם זה קצת דחוק כמש"כ התוס' ואפשר לומר דלהכי נקט רוב עורו לאשמעינן דבעור מצטרפין נקבים לרוב ועיין בזה בדברי האחרונים ז"ל: שם גמרא אמר ריב"ל נתמרה פסול כו'.

רש"י ז"ל פ"י בזה ב' טעמים או משום דסוף הקרום ליפסק או משום דזה גופא הוי בכלל נפסק החוט דע"כ לא אמרינן מוח זה לא מעלה ולא מוריד ה"מ בהפרדה אבל לא בהמרכה ומהא דפריה הש"ס על הא דאמרינן שנתמזמז פשר מהא דאמר רשב"א בהמה שנתמזמז מוחה טריפה משמע דהטעם הוא משום דסוף הקרום ליפסק דאי משום המוח עצמו א"כ במחשך הראש נמי טריפה מחמת עצמו הוא ואם פן מצינו יותר מי"ח טריפות.

ועוד יקשה ע"ז מאי מדמי להדדי חסרון מוח שבראש דטעמא הוא משום חסרון לבד לחסרון מוח שבחוט השדרה דהוי משום הפסקה אבל אי טעמא משום דסוף הקרום לינקב א"ש ומה שהקשו התוס' אין קושיא כ"כ פיון דסופו להתקלקל מה לי נקב לבד או רוב.

והנה לפי מה שפירש רש"י ז"ל נתמזמו היינו נתרוקן קצתו מאליו ונראה דהיינו שע"י מפה נדחק המוח ונשאר מקום ריק כמו שהוא גברא דטרנ' לרישא א"כ בחסרון פנה הכא שלא ע"י חולין לקותא לא מצינו שיהי' סוף הקרום לינקב וגם לכאורה נראה דנקיבת הקרום טריפתו היא ג"כ מחמת חסרון המוח אבל מד' כל הפוסקים גבי מים בראש משמע דטריפות חסרון המוח הוא מחמת קלקול הקרום.

ויש לדקדק עוד למ"ד דבחוט השדרה מיטריף ברוב מוחו א"כ אף נתמזמו פסול ולדידיה גבי מוח הראש מאי דיניה ואפשר דטעמא דרוב מוחו הנפסק פוסל היינו גמי משום דעתיד לפסוק גם העור.

ובזה א"ש טובא מ"ד למ"ד רוב מוחו כ"ש רוב עורו וכל זה צ"ע ובנמצא תולעת במוח דהכשירו הפוסקים והביאו ראי' ממעשה דטיטוס שחי ז' שנים והנה בהתליע הפכד שהו ג' שנים עד שהכשירו וע"כ מייירי דנשתירו הב' זיתים ואפ"ה חששו אולי ספו וכלה הפל באכילת התולעים א"כ כש"כ במוח הי' לנו לחוש לזה: דף מו ע"ב גמרא ריאה שיהאדימה מקצתה כשרה כו'.

ומסיק הש"ס אלא ל"ש ופירש"י ז"ל וכשרה כהא דאמרין לקמן אדנומה פשירה מדר' נתן ויש מהראשונים דמפרש' ל"ש וטרופה ומחלקי בין האדימה לאדנומה. והקשה הרא"ש ז"ל עליהם א"כ הי' צריך לפרש איזה אדנומה פשירה כמו דבעי התם אירוהא.

ולענ"ד יש לישיב דברי הראשונים ז"ל ופשוט הסוגיא נראה כדבריהם דהא מספקין הכא אי מדמינן לה לח' שרצים שיש להם עור ונחבורתן אין חוזרת או לשאר שרצים שאין להם עור שחבורתן חוזרת וה"נ הדרי' ברי' ונמצא אם הי' כה"ג באדם ודאי אינו חוזר פדתנן החובל בו חייב ולקמן הביא מדר' נתן שצונה להמתין עד שיבלע בו דמו אלמא דאין זה דומה לזה ונמצא דשפיר קאמר אדנומה פשירה מדר' נתן כמו שכתב בד' ר' נתן ראיתו שהוא אדם ומד' רבינו אפרים נראה דאין שינוי מראה בין אדנומה מחמת שלא נבלע הדם או שהאדימה מחמת מפה רק היכא דהאדימה מחמת מפה הוי כמו חבורה שאינה חוזרת ולא הדרא ברי' והיכא דאין מפה בדופן תלינן האדמומית מחמת שלא נבלע הדם ולכאורה אפילו איכא מפה בדופן אמאי לא מכשרין מטעם ספק ספיקא דילמא האדימה מחמת שלא נבלע דמה ואת"ל מחמת המפה דילמא דמיא לשאר שרצים והדרי' ברי' ויש לישיב אבל לדברי המתירין אפילו היכא דאיכא מפה בדופן וע"כ היינו דמפרשי אלא ל"ש לקולא משום דמסתבר דלשאר שרצים מדמינן לה א"כ למה ליה להביא ראיה מדר' נתן הא הכא אפילו צדיפא מינה פשירה אפילו אם יש מפה בדופן.

והנה לפי מאי דמשמע מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ח מה' שבת דבשאר שרצים אפי' חבל בהם ויצא דם פטור וכמו שכתב הרב המגיד שם א"כ לפ"ז אין להוכיח משאר שרצים דהדרי' ברי' והדם חוזר פיון דאפילו יצא דם פטור והא דאמרין התם בשבת מנין

לחבורה שאינה חוזרת ופרש"י ו"ל למילף מינה דחבורה החוזרת לא הוי חבורה משמע דילפינו מקרא דחבורת שאר שרצים חוזרת באמת לא ידענא אמאי לא פירש"י ו"ל דגופא איצטריף לחייב משום נטילת נשמה או מפרק או צובע בחבלה בעלמא בלא הוצאות דם.

אבל באמת גם לדברי הרמב"ם ו"ל הטעם הוא בשאר שרצים משום דהדרי' ברי' כמש"כ בפ"י המשניות בפרק שמנה שרצים כלל מנח דכל ברי' שאין לה עור חבורתה חוזרת לכמות שהיא ובריה שיש לה עור א"א לשוב לקדמותה בלי שישאר אינה רישם אבל אפתי איני מיושב הא גבי ריאה אם ניקבה ויצא דם ונדאי לא הדריה בריא וא"כ ליפא למילף משאר שרצים לריאה והדבר צ"ע.

והנה הרב המגיד פתב דלפי' השני שפירש"י ו"ל דחיובא דחבלה היא משום צובע צ"ל נמי דהאי ברייתא ושאר שרצים עד שייצא מהם דם דלא פהלקתא היא וכן הקשה הריא"ז ו"ל על פירש"י ולענ"ד נראה דהיכא דייצא דם ודאי אית ביה משום נטילת נשמה רק בנצטר הדם לא ניתא ליה לרש"י ו"ל לפרש משום נטילת נשמה כיון דעדיין לא יצא דם אף שסופו לצאת ע"כ פירש משום צובע והנה בטעם הדבר לחלק בין שרצים שיש להם עור לשרצים שאין להם עור מחולקי' הנה רש"י ו"ל בשמעתין והרא"ש והר"ן ו"ל בפרק ח' שרצים רש"י ו"ל פי' כאן דבאין להם עור אף שהאדים אין זה לקותא דכיון דאין להם עור ממהר להאדים אף שלא ע"י לקותא אבל בשרצים שיש להם עור כיון שהאדים מבחוץ בידוע שנקרע העור מבפנים וסופו לינקב ולפ"ז הא דמסיק אלא ל"ש וכשירה כדר' נתן היינו להביא ראיה דהדם חוזר אף שנתקבץ למקום אחד שלא ע"י לקותא אבל מ"מ איצטריף להאי טעמא דאין לה עור דאם יש לה עור א"כ ע"כ התחיל העור להקרע מדהאדימה מבחוץ ועוד נראה דהא דאמר' לקמן אדנמ' פשירה מדר"ב היינו להביא ראיה דאפילו כולה אדנמה הדריה בריא ומשאר שרצים לא מוכח אלא מקצתה וע"כ צ"ל לפירש"י ו"ל הא דאמר ר' נתן ראיתו שהוא אדום היינו לא כ"כ כמו שע"י חבלה כיון דלפירושו במי שיש לו עור א"א להאדים מבחוץ אלא ע"י קריעת העור א"כ הא דראה אותו אדום היינו לא כ"כ והרא"ש והר"ן ו"ל פירשו דשרצים שאין להם עור ודאי לא נעקר הדם ממקומו דאי נעקר הי' יוצא לחוץ כיון דאין להם עור אבל אלו שיש להם עור העור מפסיק שלא לצאת לחוץ ולפום ריהטא יש נפקותא גדולה בין הני שני פירושי דלפירש"י ו"ל באלו שיש להם עור יש הוכחה ונדאית דנעקר הדם ואין סופו לחזור מדנראה לחוץ ע"כ חייב בחובל בהן ובאלו שאין להם עור הדבר ספק ואפשר שיאדים העור אף שלא ע"י לקותא ע"כ בשבת פטור והכי בריאה גם כן מכשרינן כיון דליכא הוכחה לריעותא.

ולדברי הרא"ש והר"ן ו"ל הסברא איפכא דבאלו שיש להם עור הולכין להחמיר כיון דנצטר הדם ע"י חבלה אמרינן מסתמא אין סופו לחזור והאי דלא יצא היינו משום דהעור מפסיק ובאלו שאין להם עור הדבר מוכח שלא נעקר הדם מדלא יצא לחוץ.

ודברים אלו צריכין ישוב וביאור רחב פי' יש בהם נ"מ לדינא דלפירש"י ו"ל כי מסיק רבינא אלא ל"ש וכשירה היינו ע"כ משום דלשאר שרצים מדמינן לה דאי לח' שרצים מדמינן לה היכא דאיכא מכה בדופן א"כ אפילו ליכא מכה נמי הי' לו לאסור כיון שהאדים

העור מבחוץ בידוע שנקרע העור אלא ונדאי פשיטא ליה דלשאר שרצים מדמינו לה אכל לדברי הרא"ש והר"ן ז"ל אפ"ל דרבינא לא מכשיר אלא היכא דליפא מפה א"כ תלינו הא דמימית מחמת שלא נבלע הדם אכל אם יש מפה בדופן גם רבינא מודה דלח שרצים מדמינו לה ותולין הדבר לאיסור ועדיין צ"ע ועיין בתב"ש וברכ"י בזה: שם גמרא אמר רבא ריאה שיבשה מקצתה טריפה כו'.

הרמב"ם ז"ל כתב דהוי בכלל חסרה ועמד הכ"מ ז"ל ע"ז מדוע לא הי' בכלל נקובה והתב"ש ז"ל האריה בזה וצידד בדעת הרמב"ם ז"ל דחסרון בפנים שמיה חסרון ואיירי ביבש מבפנים והדבר צ"ע ואי"ה לקמן יבואר: דף מז תוס' בד"ה היינו רבותייהו דעת התוס' ז"ל בזה דטריפות סירכה שלא כסידרן הוא משום דסופה ליפרק.

אבל יש סירכה בלא נקב ויש להבין לכאורה אמאי הא טריפה בסרוכה שלא כסדרן פיון דאין פאן שום לקותא בשלמא גבי הומרו וכיוצא בו דהוי טריפה מיד משום דסוף הקרום לינקב התם כבר נולד איזה ריעותא ולקוותא אבל הכא הסירכא דרוך היא להולד בריאה ועוד יש להבין בכל הני טריפות דטעמייהו משום דסוף יבא טריפות גמור אם טריפה פנה יכולה לחיות יותר מי"ב חדש פיון דעדיין לא נולד הטריפות הגמור וממעשה דענביל יש להוכיח לפי פירוש התוס' בריש פירקין דכל הני טריפות ג"כ אינו חיים י"ב חדש והדבר צ"ע בפוס': ע"ב גמרא אמר רפרם האי ריאה דמיא לאנפתא ואיפא התם פמה לישיני ומדברי רוב הפוסקים נראה דרפרם לכולהו מילתא איפנון וכולהו הוי טריפה ונדאית אבל הרמב"ם ז"ל מנה אותם בספק טריפות ופי' דהש"ס מספקא ליה בדברי רפרם למאי איפנון לבד בדשיעא פסק דהוי נודאי טריפה מהא דרבא דלעיל גבי חסרון אונות והנה לפי גירסת הרי"ף והרא"ש ז"ל דגרסי הכא אמר רבא ע"כ אין לפרש כפי הרמב"ם ז"ל דרבא לחד מילתא איפנון דא"כ היכי בעי למימר דרבא איפנון דדמיא לאנפתא היינו דשיעא א"כ תרתי דרבא למה לי הא כבר שמעינו לעיל דחסר אונות טריפה וע"כ צ"ל דרבא לכולהו איפנון: שם גמרא ר"ל אמר פעם אחת הלכתי לכרפי הים כו'.

וכתב הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' מילה דאפילו הבנים הם משני אנשים צריך להמתין וכתב הכ"מ דיליף לה מהא דאמר ר"נ פעם אחת באתה אשה לפני כו' ול"נ דלמד מד' התוספתא בשבת וכן ביבמות פרק הבא על יבמתו דאיתא התם פי האי עובדא אפילו בד' אהיות מלה ראשונה ומת כו' וכ"ש הא.

ולא הבנתי מש"כ הכר"ו ז"ל בסי' ל"ח דהרמב"ם ז"ל השמיט האי דר"נ וכתב שם דר"נ לא ידע שמתו היקדים תחל'. והשמטה זו לא ידעתי דכמו שאמר רב נחמן המתינו לי פן כ' הרמב"ם ז"ל ממתנין עד שיתחזק פחו ודוק עיין מהר"ש ז"ל והנה התוס' כ' להוכיח דר"ל סובר בתרי זימני הוי חזקה מדאמר על שלישי המתינו לו ויש לדקדק על דבריהם ז"ל הא אמר אב"י בפרק ר"א דמילה דאפילו בפעם ראשון אם נראה אדום ממתנין לו עד שיבלע בו דמו ומביא ראיה מר"נ.

ונראה דדניק אב"י מדאמר ר"נ ראיתיו שהוא ירוק ראיתיו שהוא אדום ומאי קמ"ל בזה הא בלא"ה צריך להמתין פיון דכבר איתחזק במיתת בניו אלא קמ"ל דאפילו בפעם ראשון אם נראה אדום צריך להמתין ויש להבין למה השמיט הרמב"ם ז"ל עובדא

דאָחיות ועוד נסתפקתי אי באַחיות ג"כ בתרי זימני הוי חזקה או בג' זימני ומה שהביאני לזה הספק הוא מהא דאיתא בפ' הבע"י אמר רבא השתא דאמרת אחיות מחזיקות לא ישא אדם ממשפחת נכפין כו' והוא דאיתחזיק ג' זימני וכ' הרי"ף ז"ל ע"ז אכל ב' זימני הוי אקראי בעלמא ופ"ה הנמוקי יוסף דאפ"ה ר' מודה דחזקת משפחה לא הוי אלא בג' זימני וא"כ משמע דה"ה לעגנן מילה אכל מהא דבעי הש"ס התם למיפשט דרשב"ג ס"ל בתלתא זימני הוי חזקה מעובדא דאחיות משמע דרבי פליג גם באחיות ודחוק לומר דרבא הוא דחידש סברא זאת בחזקת משפחה ובטור וש"ע פתב להדיא דגם באחיות בתרי זימני הוי חזקה ולפ"ז צ"ל דשאני משפחת נכפין או מצורעים דאפשר לתלות הדבר באקראי ע"כ צריך שיתחזק תלתא זימני אכל גבי מילה אם מת התינוק תיכף אחר המילה הוא דבר חידוש ע"כ איתחזיק בתרי זימני: ואגב ארשום פה מה דקשיא לי בהא דאיתא בחגיגה איזהו שוטה זה היוצא יחידי בלילה והלן בבה"ק והמקרה את פסותו ופליגי שם ר"ה ור"י ר"ה אמר עד שיהא בכולן משום דס"ל דבאחד לבדו לא מתחזיק לשוטה בכל מקלי עד דהוי בכל הני תלתא ואז נעשה כמו שנבא שור חמור וגמל ונעשה מועד לפל ואמר ר"פ התם אי שמיע ליה לר"ה הא דתניא איזהו שוטה זה המאבד מה שנותנין לו הוי הדר ביה דשמעינן מהא דאפילו בחזא מילתא הוי שוטה לכל דבריו ובעי הש"ס התם אי מכולהו הוי הדר ביה או דילמא ממקרה את פסותו הוי הדר ביה דדמי למאבד מה שנותנין לו אכל ביוצא יחידי בלילה ולן בבה"ק בעינן עד שיהא בכולן והשתא לפי הנ"ל דבדבר שיוכל לבא באקראי לכ"ע לא איתחזיק אלא בתלתא זימני א"כ ממ"נ אי הוי מקרע את פסותו בהדי הני תרי א"כ בלא"ה הוי שוטה ואי בהני תרי לחודייהו הא אפתי לא איתחזיק ומפאן יש להביא ראיה לדברי הרמב"ם ז"ל דל"ד בהני מקלי נחשב לשוטה אלא בכל מקלי דשטותא נחשב לשוטה ובריייתא הני לסימנא בעלמא נקיט א"כ א"ש דבהאי מילתא דמקרע את פסותו לחוד מתחזק לשוטה אכל בהני תרי מקלי ודדמי להו בעינן תלתא מקלי דשטותא ועדיין צ"ע: שם גמרא אמר ר' יוחנן ריאה שנספכה פקיתון כו' אמר רב נחמן ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים כו'.

ופירש"י ז"ל ריאה שנספכה פקיתון היינו שנימוח בשר הריאה ונשאר חציה ריקנית וריאה שנימוקה היינו שנתרוקן מקצת מאליה ושאר הבשר שלם ע"כ לא נאמר בזה בדיקת הסמפונות ומשמע מפשט הסוגיא דטעמייהו משום דחסרון בפנים לא שמיה חסרון משום דהדר ברי' וכן מסקינן לקמן גבי מחט שנמצאת בריאה והנה הפוס' הקשו לפרש"י ז"ל שפירש גבי נשפכה פקיתון דחציה ריקנית ובריאה שנימוקה דעת הפוסקים דחסרון יותר מרביעית טריפה ותי' התב"ש דשאני נשפכה פקיתון דבשר הריאה לא נחסר פי מפני שבשר הריאה היא ספוגי ע"כ אם הי' למים נשאר מקום ריק נכון שהוא בשלמות ע"כ אפ"ה חציה ריקנית פשירה אכל ריאה שנימוקה היינו שנסחר מבשר הריאה ע"כ אינו פשר אלא פדי רביעית ויש להקשות מהא דאי' בסופה ד' בעי רבא נולדו סימני טריפה באתרוג מאי ומפרש דמקבעי' ליה בהאי גוונא דאמר ר"י ריאה שנספכה פקיתון והשתא לדברי התב"ש ז"ל מאי קמבעי' ליה הא פשיטא דכשר דהא מאן דמחמיר פאן בריאה היינו משום דס"ל חסרון בפנים שמיה חסרון ובשר הריאה בהיותו צלול פקטן שיעורו ונמצא חסר אכל באתרוג דלאו דבר ספוגי הוא ודאי אין בו שום חסרון בפנים ופשיטא דכשר וי"ל דהתם קמבעי' ליה מחמת קלקול חדרי הגרע שהם כמו

סמפונות הריאה והכא בריאה אי בְּדַקִּינָה לַה וְקִינִי סמפונָהא כְּשֶׁרָה וְלֹא מְטַרְפִּינָה לַה מְטַעַם שְׁסוּף הַסמפונות לִיְרָקָב אֱלֵא הַדְּרִי בְּרִיא וּמִיבְעִי לִיה בְּאַתְרוּג דִּילְמָא פִּינָה דְשְׁלִיט בִּיה אֲוִירָא נְסַרְח וְנִרְקָב הַפֶּל וְלֹא מְקַרִי אֲתְרוּג או דִּילְמָא ל"ש וְהִנֵּה צְרִיף לְהִבִּין אִי פְּסוּלָא דְאַתְרוּג מְשׁוּם דְסוּף יִרְקָבוּ גַם חֲדָרֵי הַזֵּרַע אַף שְׁעֵתָה הֵם שְׁלִימִים וּלפ"ז אִם חֲדָרֵי הַזֵּרַע לִבְדָן נִשְׁפָּכוּ פְּקִיתוֹן ג"כ פְּסוּל הוּא וְגַם צ"ל הָא דְקָאָמַר א"ד ל"ש הִינֵנו דְהִדְר בְּרִיא כְּמוֹ בְּרִיאָה וְגַם צְרִיף לְבִנְדוּקוֹ אַחַר שְׁיִצָּא בּוֹ אִי קִינִי הַזֵּרַע וְכֵן פֶּתַח הַתֵּב"ש וּלפ"ז קָשְׂיָא מְאִי קָפְשִׁיט הַש"ס מְבַרְיִיתָא דְסְרוּיַח פְּסוּל הֲלֵא לְכַתְחֻלָּה וְדַאי פְּסוּל הוּא וְאִסוּר לְבָרָה עָלְיוּ.

וְדוּחַק לִזְמַר דְפְּסוּל מְשַׁמַּע אֶפְּלוֹ דִיעֵבַד. וְכַדְבָּרִים אֱלוֹ צְרִיכִין אֲנִי לִזְמַר לְפִי מְאִי דְמְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי הָרֵאשׁוֹנִים דְלִגְמַרִי לְטְרִיפָה מְדַמִּינָה לַה וְאִי לֹא דְמִיסְתַּפִּינָא הִייתִי דִן בְּדָבָר הַחֲדָשׁ וְכִי הוּא זֶה דְּוַדַּאי אִין סְבָרָא לְדַמּוּת אֲתְרוּג לְרִיאָה בְּכָל פְּרֻטְיָה כִּי מַה עֲנִין דְבָר שְׂיֵשׁ לוֹ חִיוֹת לְדָבָר צוּמַח הַנְּתַלֵּשׁ וּלְדַעֲתִי קָשָׁה הַדְּבָר לִזְמַר בְּאִנְכָל הַנְּתַקְלָקֵל בְּתוֹלֵשׁ דְהִדְר בְּרִיא וְכֵן נִרְאָה דַעַת רַש"י ז"ל שֶׁם בְּסוּפָה שְׁפִי' עַל נְקֻלָּה דְבְּמִקְצָתָה פְּסוּל דְהוּי כְּמִנְוָמַר וְכֻלָּה כְּשֶׁר וְהַתּוֹס' הַקָּשׁוּ עָלָיו מְהֵא דְמְדַמִּינָה אֲתְרוּג לְטְרִיפָה וְגַבִּי טְרִיפָה הוּי אִיפְכָא בְּגִלּוּדָה דְאִם נִשְׁתַּיִיר מְקַצַּת כְּשֶׁרָה וְכֻלָּה טְרִיפָה וְרַש"י ז"ל לֹא נִיחָא לִיה לְפָרֵשׁ כֵּן דְמָה עֲנִין זל"ז דְהֵתֵם בְּגִלּוּדָה בְּעֵינֵי שְׁיִשְׁתַּיִיר בְּמִקּוּם טִיבוֹרוֹ וְהָכֵא אִם יִשְׁתַּיִיר מְקַצַּת מַה יוֹעִיל לְמַה שְׁנִקְלַף וְגַם אִין מְקוּם שְׁיִוְרוֹ ע"כ פִּי' הוּא ז"ל אִיפְכָא וּמְשׁוּם מְנֻמָּר וְהָא דְבַעֲי רְבָא נוֹלְדוּ בּוֹ סִימְנֵי טְרִיפָה מַהוּ הִינֵנו כְּמוֹ שְׁטְרִיפָה לֹא מְקַרִי שְׁלִימָה כֵּן בְּאַתְרוּג אִם נוֹלְד בּוֹ סִימְנֵי טְרִיפָה מִיבְעִי' לִיה אִם נִקְרָא חֲסֵר וְקָאָמַר הֵתֵם מְאִי מִיבְעִי' לִיה נְקֻלָּה נְסַדֵּק תְּנִינָא נִיְקָב תְּנִינָא וְלֹא אִיְצַטְרִיף לְרְבָא לְאַשְׁמַעִינָה וְהַתּוֹס' ז"ל לְמַדּוּ מְהֵא דְנִיְקָב לְחֲדָרֵי הַזֵּרַע לְבַד גַּם פְּסוּל כְּמוֹ בְּטְרִיפָה וּא"כ אִמְאִי אִינוּ מְפָרֵשׁ בְּעֵינֵי דְרְבָא עַל הָא דְהָא בְּרִייתָא סְתָמָא קְתַנִּי נְקָב מְפּוֹלֵשׁ וּבַעֲי רְבָא אִם אִינוּ מְפּוֹלֵשׁ מַעְבָּר אֶל עֵבֶר רַק לְחֲדָרֵי הַזֵּרַע לְבַד מַהוּ וְכ"ז לְשִׁיטְתֵם דְמְדַמִּינָה לְגַמְרֵי לְטְרִיפּוֹת אֲבָל לְפַמְש"כ בְּאַמַּת בְּעֵינֵי הָכֵא מְפּוֹלֵשׁ לְגַמְרֵי וְאִז נִקְרָא חֲסֵר וּלְעֵנִין נְסַדֵּק לְמַדּוּ ג"כ דְאִם נִשְׁתַּיִיר מְשֻׁהוּ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה כְּשֶׁר כְּמוֹ בְּגִרְגָּרַת וְלֹא מְצַאֲתִי כַּעַת בְּדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ז"ל הֵא דִּינָא דְנְסַדֵּק וְקָאָמַר דְמִיבְעִי' לִיה לְרְבָא פְּהָא דַר' יוֹחֲנָן רִיאָה שְׁנִשְׁפָּכָה פְּקִיתוֹן כְּשֶׁרָה וְהָא דְקִינִי סמפונָהא הָכֵא מְאִי הֵתֵם הוּא דְלֹא שְׁלִיט בִּיה אֲוִירָא הִדְר בְּרִיא וְנִרְאָה דְהִכִּי קְמִיבְעִי' לִיה הָא דְמְכַשְׂרִינָה הָכֵא חֲסָרוֹן בְּפָנִים הִינֵנו מְשׁוּם דְהִדְר בְּרִיא וּא"כ בְּאַתְרוּג וְדַאי לֹא הִדְר בְּרִיא וְהוּי בְּכָלֵל חֲסָרוֹן או דִּילְמָא ל"ש מְשׁוּם דְבְּרִיאָה ג"כ לֹא מְשׁוּם דְהִדְר בְּרִיא אֱלֵא בְּלֵא"ה חֲסָרוֹן בְּפָנִים לֹא שְׁמִיָּה חֲסָרוֹן וְה"נ לֹא מְקַרִי חֲסָרוֹן וְאֲרֻנּוּחַ לֵן בְּזָה כְּפָה מְיָלִי חֲדָא דְלֹא בְּעֵינֵי לְבִדּוּק הָאַתְרוּג אִי קִינִי חֲדָרֵי הַזֵּרַע פִּינָה דְזָה לֹא מְקַרִי חֲסָרוֹן.

וְעוֹד מְיָנֻשָׁב לַפ"ז מַה שְׁהַקָּשׁוּ הַתֵּב"ש וְהַכְּר"ו ז"ל לְדַעַת הַרִי"ף ז"ל דְבַעֲכוּרִים וְסְרוּחִים טְרִיפָה א"כ מְאִי קְמִיבְעִי' לִיה הֵתֵם בְּאַתְרוּג עֵינֵי בְּדַבְּרֵיהֶם ז"ל שְׂיֵשׁ בּוֹ בְּדוּחַק וּלְפִי הַנ"ל נִיחָא הַפֶּל דְּוַדַּאי בְּאַתְרוּג אִין חִילּוּק בֵּינָה אֲסָרוּיַח לְלֹא אֲסָרוּיַח וְהָא דְבְּרִיאָה מִים עֲכוּרִים טְרִיפָה אִינוּ מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ קְלִקוּל הַסמפונות וְזֶה לֹא שְׁיִיף בְּאַתְרוּג אִי נִימָא דְחֲסָרוֹן בְּפָנִים לֹא שְׁמִיָּה חֲסָרוֹן וּלְפִי דְרָף זֶה יֵשׁ לִישָׁב קַצַּת מַה שְׁהַשְׁמִיט הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם ז"ל הָא בְּעֵינֵי דְרְבָא גַבִּי אֲתְרוּג מְשׁוּם דְלִקְמָן גַּבִּי מַחֲט שְׁנַמְצַאֲת בְּרִיאָה מְשַׁמַּע דְחֲסָרוֹן בְּפָנִים לֹא שְׁמִיָּה חֲסָרוֹן לֹא מְטַעַם הַדְּרִי בְּרִיא הוּא דְהָא הֵתֵם לֹא הִדְר בְּרִיא פִּינָה דְאִיפְכָא מַחֲט

ואם כן באתרוג נמי לאו שמיה חסרון כן הי' נראה לכאורה אבל מה אעשה שמדבריו הראשונים לא משמע כן ובטלה דעתי וגם לשון הש"ס בסופה אבל הכא דש'טא ביה אוירא סרוחי מסרחא קשה קצת לפמש"כ.

והנה יש להבין מטעם אחר אמאי לא יפסל אתרוג ע"י חסרון בפנים כיון דנפקא לן פסול דחסר מולקחתם שתהא לקיחה תמה וא"כ צריה שיהי' תמה אפילו מבפנים כדאיתא בבכורות דף ל"ט לעגנו קרפן דכתיב תמים יהי' לרצון דבעי התם רב אחדובי' בר אמי אי נפסל למזבח ע"י חסרון בפנים אפי' באבר שלא נעשה בו טרפ' ואיפשטיא התם דשמ' חסרון וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' איסורי מזבח ואם הכא נמי דכתיב תם יפסל אפילו בחסרון מבפנים ובאמת מסתימת לשון הפוס' משמע דחסרון בפנים לא פסול באתרוג ולענ"ד צ"ע ויש להוכיח קצת דחסרון בפנים לא פסול מדלא מפרש הש"ס בעיא דרבא בגוונא דריאה שנימוקה דאין בו חשש סמפונות רק חשש דחסרון לבד אבל מדברי הרמב"ם ז"ל משמע דריאה שנימוקה פקיתון וריאה שנימוקה פולה חד ענינא הוא דלא כתב בפסקיו אלא דינא דריאה שנימוקה פקיתון לבד וכן משמע מלשונו ז"ל דכולה חדא הוא ע"ש וכן כתבהפר"ח ז"ל והתב"ש ז"ל מ'אן בזה וצידד לו' דהרמב"ם ז"ל בכוננו' השמיט הך מימרא דרב נחמן משום דהוא גריס לקמן דכ"ע חסרון בפנים שמי' חסרון וטעמ' דרבנן דמקשרי גבי מחט הוא משום דאיירי שלא שיהא שם המחט ודינא דחסרון בפנים שמעינן מהא דכתב הרמב"ם ז"ל על יבש בריאה דהוי טעמא משום חסרון ולא משום נקב משום דאיירי כשהינכש הוא מבפנים ולא מבחוץ ובעיני יפלא א"כ מאי פריה לקמן בסוגיא דמחט ור' ירמ' ואי תימא ר' זריקא ממתניתין דאי שחסרה כיון דמסיק הש"ס דכ"ע ס"ל חסרון בפנים שמיה חסרון וגם זו דבר פלאי הוא לדחות ברייתא מפורשת דריאה שנימוקה פשרה מקמי דוקא דמתניתין דהרמב"ם ז"ל עצמו בפ' המשנה מפרש להו דאו שחסרה לעגנו חסרון מבחוץ כגון חסרון אוני וגם בעיקר הדבר שחילק בין ריאה שנימוקה פקיתון דלא חסר מן הבשר רק פולו נתמעט זה אינו בכלל חסרון וריאה שנימוקה היינו שחסר קצת מהבשר ע"ש בדבריו ע"ז אומר אני אטו בלשון ניומוקה א"א לפרש גם כן שנימוק הבשר אבל הוא בשלימות רק שנתקלקל אלא דלא ניתא ליה לרש"י ז"ל לפרש כן מדשני רב נחמן בלישנא מהא דר' יוחנן ע"כ פירש שנתרוקנה מאל' ואי נימא דנ"מ לדינא בינייהו א"כ מאי קאמר תנ"ה ריאה שנימוקה כו' דילמא ברייתא איירי כגוונא דר' יוחנן דהבשר בשלימות רק שנתמעט מפני הקלקול ע"כ לענ"ד נראה עיקר פדברי הפר"ח בדברי הרמב"ם ז"ל וא"כ הדרן לקמייטא דמתמת חסרון קבעי רבא וא"כ הדק"ל אמאי לא יפסל חסרון דומיא דקרפן.

והנה הכר"ו בסי' מ"ד הקשה קושיא עצומה לכאורה על דברי הרמב"ם ז"ל בפכ"ח מה' שחיטה שכתב גבראת כוליא אחת פשרה הא לפי מאי שכתב בפ"ב מהלכות א"מ דבעל כוליא אחת ובעל ג' פסול למזבח וכברייטא דנאת שתי הפליות ע"כ צ"ל דאין ברי' באחת כדמסיק הש"ס בבכורות ות' הכר"ו דלאו מחמת חסרון בפנים פסולה היא אלא מגזירת הפתוב דנאת שתי הפליות וא"כ לפ"ז לא שמעינן דחסרון בפנים הני חסרון אבל באמת תירוץ הכר"ו ז"ל על הרמב"ם ז"ל דחוק מאד כמ"ש הוא ז"ל בעצמו והמענין סוגיא דבכורות נראה פמה סתירות לזה ובנישוב דברי הרמב"ם ז"ל נראה בדרך פשוט דלא ניתא ליה להרמב"ם ז"ל לפרש כפירש"י ז"ל דהיקא דגבראת חסר כוליא א' לא מיקרי

פסול שחוזר להכשירו אלא דרש"י ז"ל בד' מ"ג כ' על הני סתימות דהוי סתימא מעיקרא וכבר הקשה הכר"ו ז"ל דהא בריאה הסמוכה לדופן ניקבה תחלה ואחר כך סביף וסריף לדופן וכן בסירכה פסדן ופי' הכר"ו דהא דכתב רש"י ז"ל דהוי סתימא מעיקרא היינו דהסתימא הוא מדבר חזק כמו הדופן והפכד אבל קרום שעלה מתמת מפה אין בו פח וחיזוק וכתבו הפוסקים הטעם דמהני סתימא בנקב הטרפיש הוא משום דאין טריפותו מתמת עצמו ויש להעיר ע"י מעשה דעינבל בא' שנפחתה גולגלתו ועשו לו חידוק של קירווי וחי' אמר ליה משם ראיה פנין שעברו עליו ימות החמה וימות הציונה מיד מת והתוס' פתבו דטעם פחיתת הגולגלת הוא מתמת שסוף הקרום ליפסק ואפ"ה אמרינו דאין מועיל לו שום רפואה וצ"ע בפוסקים יותר בזה: רש"י בד"ה מתקיף השתא דאמרת נקב הוא בריאה כו'.

לשון זה לא הבנתי אטו איכא מ"ד דלא ניקבה הריאה רק אי נימא דלא בעינו סביף וסריף לא הוי פסול החוזר להכשירו דתיכף אחר שניקבה סתימת הדופן מגינה אבל לענון קושיא דרב עוקבא בר חמא אין נ"מ פלל אי נימא דבעינו סביף וסריף אי לא בעינו לכולהו אי ניקבה הדופן להדה בטלה ההגנה והנה בדעת רב שר שלום שפי' דרבינא דבעי סביף פליג ארב נחמן והביאו התוס' ראיה לדבריו מהא דלא משני לעיל הא בסביף והא בדלא סביף ש"מ דרב נחמן גופיה לא בעי סביף ואי בעי סריף לבד איכא פלוגתא בין הפוסקים לדעת רב שר שלום ועיין ברא"ש ובטור ובמע"מ ז"ל וכבר כתב הכר"ו דראית התוס' מהא דלא משני הא דסביף כו' לא מכרעא אלא דלא בעינו סביף אבל סריף אפילו אי בעינו לא הוי מצי לשנויי הא דסריף כו' דריאה הסמוכה לדופן עכ"פ סרוכה היא אלא דהא קשיא לי אי נימא דבעי רב נחמן סריף מנ"ל דלא בעי נמי סביף דהא לשון ריאה שניקבה ודופן סותמתה משמע אפילו לא סריף כמו מרה שניקבה וכבד סותמתה ואפ"ה מפרשינו דבעי סריף א"כ דילמא בעי רב נחמן סביף כרבינא והדק"ל מאי פריף הש"ס דר"נ אדר"נ וצריף לעיין בפוסקים ועיין בר"ן ז"ל בזה: שם גמרא אמר ליה מאי אעביד לך דכי אתי לקמיה דר' יוחנן כו'.

הרא"ש ז"ל בסי' מ"ה הביא פמה ראיות דלא פדעת הרי"ף דמטריף בסרוחים ועכורים והביא ג"כ מריאה ששפכה פקיתון דודאי עכור הוא ואפ"ה מכשיר ר' יוחנן וקשיא ליה הא ר' יוחנן מטריף אפילו במוגלא וכש"כ בעכורים ובאמת ע"כ צריף לחלק בין בועות ובין נשפכה פקיתון וגם הרי"ף ז"ל לא פתב גבי הריאה ששפכה פקיתון לבודקה אי מליא מוגלא ומים זפים או סרוחים ועכורי'.

שוב ראיתי. בתב"ש ז"ל ששהביא שהרשב"א ז"ל בתה"א דיבר מזה ואינו תח"י פעת לעיין בו: דף מט ע"ב אמר ליה אודי לי מיהת בציר כו'.

משמע מזה דציר אין בו משום גילוי ויש לתמוה עלהרמב"ם ז"ל בפ"א מה' רוצח שפסק דציר יש בו משום גילוי ודחוק לומר פנין דר"ש מעשה קאמר הלקתא פנותיה הא ר"פ ור"ה בריה דר"י ס"ל דציר אין בהם משום גילוי.

וגם מ"ש דבשאר דברים כגון חומץ ומוריקס לא פסק כר"ש ובציר פסק כר"ש והא שכ' דביין שהתחיל להחמיץ יש בהם משום גילוי היינו דוקא שהתחיל להחמיץ כדאיתא בע"ז אבל חומץ ממש אין בו משום גילוי וצ"ע ועיין בפירוש המשניות להרמב"ם במס'

תּרומות שְׁכַתב גם מורִיית בְּכַלל הַמְשָׁקִים שֵׁיש בָּהֶם מְשׁוּם גִּילוי וְהִנֵּה הַפּוֹסְקִים הַעִירוּ ע"מ שְׁבוּזָה"ז אִין חוֹשְׁשִׁין מְשׁוּם גִּילוי דְּאִין נְחָשִׁים מְצוּיִן וְלֹא הוּי דְּבַר שְׁבַמְנָן.

וּלְדַעְתִּי נִרְאֶה דְּבִזָּה לֹא שִׁינָה דְּבַר שְׁבַמְנָן דְּבַר שְׁאִין אִיסוּרוֹ אֶלֶּא מְשׁוּם סְפָנָה וְהִיכָא דְלִיכָא סְפָנָה אִין חֲשֵׁשׁ בְּזָה וְכִי לְאַסּוֹר גְּמוּר שְׁמוּהוּ חֲכָמִים שִׁיחָא צְרִיף לְהַתִּיר. וּבְאוֹתוֹ עֲנָן רְאִיתִי בְּדַבְרֵי הַרְמָב"ם ז"ל וְהָרֵאב"ד ז"ל בְּפִי"ב מַה רּוֹצֵחַ שְׁכַתְבוּ דְּאִיסוּר אֲוֹכְלִין וּמְשָׁקִין תַּחַת הַמָּטָה שֶׁרְשׁוֹ הוּא מִירוּשְׁלָמִי וְש"ס עָרוּף הוּא בְּתַלְמוּדָא דִּידָן בְּפ' ע"פ ד'.

שׁוּב רְאִיתִי בְּב"י ס' קט"ז בִּי"ד שֶׁהַעִיר בְּכָל הַנָּ"ל. וּבְאַמַּת לֹא זְכִיתִי לְהַבִּין לְשׁוֹן הַרִי"ף ז"ל וְהָרֵא"ש ז"ל בְּפָרְק אִין מַעְמִידִין שְׁכַתְבוּ דְּמְשַׁמַּע מַהֲאִי שְׁמַעְתָּא דְּצִיר וּדְבַשׁ יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם גִּילוי וּבְצִיר מְשַׁמַּע לְהִיפּוּף.

וְיֵשׁ לְהַבִּין הָא דְּאָמַר ר"פ אוֹדִי לִי מִיְהִת בְּדַבְּשׁ דְּרִשְׁב"א קָאִי פְּנוּתִין וּמֵאִי נ"מ פִּינוּ דְּסַתְמָא דְּמַתְנִיתִין דְּתְרומות דְּלֹא פְּנוּתִיָּהוּ הוּא אַבְּל גַּם מְדַבְרֵי רְבָא נִרְאֶה דְּלֹא סְמִיף פְּלוּי הֵאִי אֶסְתְּמָא מְדִאִיצְטְרִיף לְטַעְמָא דְּתוֹרָה חֲסָה עַל מְמוּנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִמַּתְנִיתִין דַּע"ז שְׁמֵן רְבוּתִינוּ הַתִּירוּ וְהַצִּיר שֶׁל נְכָרִים אִיסוּר בְּאַכִּילָה וּמִתְרַבּ בְּהִנְאָה וְאִם יֵשׁ בּוֹ דְּגָה כְּלַבִּית מְוֹתֵר אֶפְּלוּ בְּאַכִּילָה ש"מ דְּאִין בָּהֶם מְשׁוּם גִּילוי דְּהָא שְׁכָר שֶׁל כּוֹתִים אִיסוּר מְשׁוּם גִּילוי אֶלֶּא דְּכָבֵר פְּתַבוּ הַתּוֹס' שֶׁם דָּף ל"ה גְּבִי הָא דְּאָמְרִינָן דְּאִיסוּר גְּבִינוּת מְשׁוּם גִּילוי וּמִקְשֵׁי הַתּוֹס' אִמְאִי לֹא אִיסוּרוּ מִיָּם וּדְבַשׁ שֶׁל נְכָרִים מְשׁוּם גִּילוי וְכ' דְּדוֹקָא גְּבִי חֵלֵב חִיָּשִׁינָן אַבְּל בְּשִׁאָר מְשָׁקִין קְפָדִי גַּם נְכָרִים וְצ"ל הָא דְּאִיתָא בְּדָף ל' דְּשְׁמוּאֵל וְרַב לֹא שְׁתוּ מֵיָא מִבֵּית אַרְמָאָה הִיָּינוּ חוּמְרָא בְּעַלְמָא אַבְּל מְדַבְרֵי הָרֵא"ש שֶׁם נִרְאֶה דְּאִין חִילּוּק בֵּין דְּבַשׁ אוֹ חֵלֵב שְׁכַתְבַּ גְּבִי גְזִירַת שְׁכָר מְשׁוּם גִּילוי דְּבְאוֹתוֹ הַפַּעַם גְּזוּרוּ נְמִי עַל דְּבַשׁ אַבְּל אִין רְאִיָּה מְזָה דְּהָא הָרֵא"ש ז"ל מְפָרֵשׁ דְּדַבְּשׁ הִיָּינוּ מִיָּם עִם דְּבַשׁ וּבְאַתְרָא דְּמַצְלֵי מֵיָא וְעַל דְּבַרֵי הַתּוֹס' ז"ל שְׁכַתְבוּ שֶׁם בְּדָף ל"ה עַל הָא דְּתַנְיָנוּ חֵלֵב שְׁחַלְבוּ נְכָרִי וְאִין יִשְׂרָאֵל רֹאֵהוּ אִיסוּר בְּאַכִּילָה וּמִתְרַבּ בְּהִנְאָה וּמְפָרֵשׁ טַעְמָא מְשׁוּם עִירוּב חֵלֵב טַמֵּא דְּהוּי מְצִי לְמִיָּר מְשׁוּם גִּילוי לְדַעְתִּי הִי' נִרְאֶה דְּחֵלֵב נְמִי הוּי כְּשִׁאָר מְשָׁקִין דְּקְפָדִי אִמְקִירוּתָא וְהַחֲשֵׁשׁ מְשׁוּם נִיקוּר הִיָּינוּ בְּגִבְיָנָה עֲצָמָה וְכֵן מְשַׁמַּע הִל' מְשׁוּם נִיקוּר כְּמוֹ נִיקוּרֵי תְּאֲנִים וְעֵינָן בְּרִש"י ז"ל שֶׁם בְּד"ה חֲדַשׁ מְוֹתֵר יֵין וְשְׁכָר שְׁנַתְּגָלוּ כְּשֶׁהֵם חֲדָשִׁים אִינוּ מְדוֹקְדִק דְּבַשְׁכָּר עֲצָמוּ אִין חֲשֵׁשׁ מְשׁוּם גִּילוי כְּדִאִיתָא בְּד' ל' שֶׁם רַק מְשׁוּם הַמִּיָּם.

עוֹד דְּבַר אֶחָד יֵשׁ לִי לְדַקְדַּק בְּזָה הָעֲנָן אַהָא דְּתַנּוּ כְּמָה שִׁיעוּר מִיָּם הַמְּגוּלִים פְּדִי שְׁתַּאבְד בָּהֶם הַמְּרָה וּמֵאִי מוֹעִיל רַבּוּי הַמִּיָּם בְּזָה אִם הָאָרֶס צָף כְּדַתְנִיָּא בְּבְרִייתָא שֶׁם וְכִינוּ דְּהַשְׁתָּא מְקִילִין בְּגִילּוּיָא אִין לְהַאֲרִיף בְּזָה: דָּף בְּפִלּוּגְתָא דְּחֵלֵב שְׁעַל הַקִּיבָה שְׁבִין בְּנֵי בְּבָל לְבָנֵי א"י אִיכָא תְּרֵי לִישְׁנָא לְחַד לִישְׁנָא בְּאַקְשָׁתָא כ"ע לֹא פְּלִיגֵי דְּאִיסוּר כִּי פְּלִיגֵי דְּאִייתְרָא וְלֵאִידָף לִישְׁנָא דְּאִייתְרָא כ"ע לֹא פְּלִיגֵי דְּשָׂרִי כִּי פְּלִיגֵי דְּאַקְשָׁתָא וּפִירִש"י ז"ל ל"ל דְּבְאַקְשָׁתָא כ"ע מוֹדוּ מְדִאִייתְרָא פְּלִיגֵי הִיָּינוּ מְשׁוּם דְּפְלִיגֵי בְּנֵי מַעְרְבָא וּבְנֵי בְּבָל אִי הִלְכָה כַר"ע אוֹ כַר"י בְּנֵי מַעְרְבָא ס"ל כַר"ע דְּאָמַר דְּבַעֲיָנוּ תוֹתֵב קְרוּם דְּוֹקָא וּבְנֵי בְּבָל סְבָרִי כַר"י דְּלֹא בַעֲיָנוּ אֶלֶּא קְרוּם וְנִקְלָף וְנִמְצָא לְהֵאִי לִישְׁנָא פְּלוּגְתָא דְּר"ע וְר"י לֹא הוּי אֶלֶּא דְּאִייתְרָא אַבְּל דְּאַקְשָׁתָא גַּם ר"ע מוֹדָה וְלֵאִידָף לִישְׁנָא פּוּלְהוּ ס"ל כַר"ע דְּבַעֲיָנוּ תוֹתֵב וּבְנֵי מַעְרְבָא וּבְנֵי בְּבָל פְּלִיגֵי אֶלִיבָא דְּר"ע בְּדִאִקְשָׁתָא אִי גַּם הִיא תוֹתֵב הוּא.

והנה לל"ק אליבא דתַרְנוּןִיהוּ ולל"ב אליבא דבְּנֵי בְּבַל דְּאִמְרֵי דר"ע מוֹדָה בְּאִשְׁתָּא יֵשׁ לְהֵבִין אַמַּאי קְאָמַר ר"ע בְּבִרְיֵיתָא לְעִיל לְהֵבִיא חֵלְבִי שְׁעַל הַדְּקִין אַמַּאי לֹא קְאָמַר לְהֵבִיא חֵלְבִי שְׁעַל הַקִּיבָה אֲדַאֲקִישְׁתָּא וצ"ל פִּינוּ דְּאִין לְרַבּוֹת פֶּל חֵלְבִי הַקִּיבָה מִשּׁוּם דְּלָאוּ פְּלוּ תוֹתֵב הוּא מְסַתְּבָרָא יוֹתֵר לְרַבּוֹת שְׁעַל הַדְּקִין אֲלָא דְּעַל הַדְּקִין ג"כ לֹא מְרַבִּינוּ אֲלָא מְקַצְתּוּ רִישׁ מַעֲיָא בְּאַמְתָּא.

והנה בגוף מחלוקת ר"ע ור"י צריף להבין ר"י אומר להביא חלב שעל הקיבה היינו שגם הוא בכלל אימורים להעלות על גבי המזבח ומה הוא אומר בחלב שעל הדקין אי צריף להעלותו על גבי המזבח אי לא פינו דלענן איסורא כ"ש הוא מחלב הקיבה אפשר לענן העלאה נמי פו הוא אבל מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' מעה"ק לא משמע פו שכתב שם האימורים הם החלב שעל הקרב ובכללו חלב הקיבה ואלו חלב שעל הדקין לא קאמר וכבר עמד ע"ז הכ"מ שם וכתב שם דהרמב"ם ז"ל מפרש הא דמסיק הש"ס בראשונה כ"ע לא פליגי דאסור היינו אליבא דר' ישמעאל דאמר לרבנות חלב הקיבה ולדידן חלב הדקין לא הוי בכלל חלב הקרב לענן העלאה ועי' בלח"מ בה' מאכא"ס מש"כ על דברי הכ"מ ולא הבנתי דבריו ע"ש ועכ"פ חלב הדקין אסור הוא מכש"כ אלא דלפ"ז חלב דאייתרא נמי אינו בכלל העלאה פינו דמותר הוא ולא הוי בכלל חלב שעל הקרב ואמאי פתב הרמב"ם ז"ל סתמא דחלב הקיבה הוא בכלל אימורים והנה ברייתא השנייה דפליגי בהקישא דחלב המכסה את הקרב נראה דכל חד יהיב טעמא למילתיה ר"י דדרשי להביא חלב שעל הקיבה משום דהוי דומיא דחלב המכסה בקרום נקלף ור"ע דאמר להביא חלב שעל הדקין ס"ל דמרבין דבר הדומה לחלב המכסה בכל מילי אפי' בתותב וצריף ליתן טעם אמאי לא בעי ר"י באמת דהריבוי יהי' דומה לגמרי לחלב המכסה והראב"ד ז"ל פתב הביאו הקרבן אהרן דר"י ס"ל דאיכא תרי ריבוי' את פל ולפ"ז גם חלב הדקין הי' צריף להיות בכלל העלאה וכבר הוכחתי מדברי הרמב"ם ז"ל דלא ס"ל פו וצ"ל דבסברא פליגי דאייתא לקמן בדר"צ ג דעיקר חלב שעל הקרב הוא חלב שעל המסס ובית הכוסות וא"כ ס"ל לר"י דמסתברא לריבוי' באת פל חלב הקיבה הסמוכה להם וגם דמי להו בקרום ונקלף ור"ע ס"ל דמסתברא יותר לריבוי' דבר הדומה לגמרי לחלב המכסה והנה רש"י ז"ל פי' לקמן על הא דאמרין המסס וביה"כ זהו חלב שעל הקרב לא שנה הוא עיקר חלב המכסה שהוא תותב קרום ונקלף אבל אותו חלב המכסה דבוק לחלב שעל המסס ובית הכוסות לכאורה משמע מזה הלשון דחלב שעל המסס לאו תותב הוא וא"א לומר פו מפמה טעמי אלא נראה פוננת רש"י ז"ל לפרש המקרא דחלב המכסה הוא שקורין טיל"א וחלב שעל המסס וביה"כ סמוף לו הוא ע"כ נק' חלב שעל הקרב פי על ל' סמוף הוא ומה שחלב שעל המסס וביה"כ עליו נא' פשוטו של מק' החלב שעל הקרב וחלב הקיב' וחלב הדקין מיתרבי מריבוי דאת פל היינו כמש"כ לעיל פי המסס וביה"כ יותר קרובים ומחנפרים בחלב המכסה שקורין טיל"א ולפ"ז קשה למה להו לר"י ור"ע לאקושי ריבוי' דאת פל לחלב המכסה אמאי לא מקשי לחלב שעל הקרב גופא ורש"י ז"ל פי' פאן דחלב שעל הקרב זה הוא שקורין טיל"א [וצ"ע בדבריו פ"י מה' שחיטה שכתב פרס שניקב טריפה שהחלב שעליו אסור הוא וא"כ אמאי לא כתבו בכלל האימורים] אבל מדברי הרמב"ם ז"ל נראה דחלב המכסה הוא חלב שעל המסס וביה"כ שהרי לא הזכיר החלב שקורין טיל"א לא בפ"א מה' מעה"ק ולא בפ"ז מהל' מאכא"ס

והנה לפי מה דמשמע לקמן בפרק גיד הנשה שאין אסור משום חלב אלא מה שנקרא חלב בתורה כדאמרין התם זהו חלב שעל הקרב זהו חלב שעל הפסלים וכן משמע מהא דפריה הש"ס אלי' ליתסרי שנקראת חלב וכן משמע מפי' רש"י ז"ל גבי קרום שעל דד הטחול לקמן דפריה אמאי אין חייבים עליו פרת ופירש"י ז"ל דגם הוא בכלל חלב שעל הקרב אם פן חלב הדקין מנ"ל דאסור פיון דלא נקרא חלב בתורה מדוע יהא עדיף מחלב דפנות שכ' התוס' לקמן שיש לו פל הג' סימני החלב ואפ"ה מותר הוא פיון דלא קרב עם החלב האימורים א"כ חלב שעל הדקין נמי וא"ל דבאמת ליכא פרת בחלב שעל הדקין אלא לאו דכל חלב לא תאכלו דלא בעינו דבר הקרב אלא לענון פרת וכן הוא דעת קצת פוסקים כמו שהאריה בזה המשנל"מ בה' שגגות כמו שיבאר לקמן א"ה ז"א דהא חלב דפנות לגמרי אימעט אפילו מאזקה פדאיתא בת"כ וגם בעיקר היסוד אשר דין חלב פנוי עליו דבעינו דוקא הג' סימנים לפי קט שפלי אין לזה הכרח דהא דאמרי ר"י ור"ע מה חלב המכסה כו' אף פל כו' היינו לאורי' לן מה שגובה מריבוי דאת' פל החלב שעל הקרב אבל שארי החלבים האסורים כמו חלב הפליות וחלב הפסלים אפשר לאיתובב הם ואפ"ה אסירי וכן משמע מהא דאיצטריה למעוטי מה שבתוה הפסלים ומה שבתוה הפליות וזה יתבאר לקמן גבי דינא דסתימה.

הן אמת דזה שכתב רש"י ז"ל דחלב הטחול הוא בכלל חלב הקרב לא מצינו מי שיאמר פן וכן כתב הרמב"ן ז"ל. בפ' החנומש הביאו המשנל"מ דאיסור חלב אין תלוי בהקרה מהא דחלב הטחול ובמדרכי גבי פלוגתא דרבינו יואל ורבינו אפרים פתב לשון רש"י דחלב הטחול ג"כ דבוק הוא לחלב הקרב נראה מזה דכל שיש לו חיבור עם חלב הקרב חייבים עליו פרת אפילו אינו קרוב ויש להעיר מזה על דעת הגאונים דמפרשי' דיש מעיא פאמתא על המעי האחרון וכי גם זה הוא מחובר לחלב הקרב.

אבל מדעת הרמב"ן ז"ל נראה דאין הדבר תלוי בחיבור לחלב שעל הקרב אלא פל חלב שיש בו ג' סימנים הוא בכלל פל חלב לא תאכלו ולמידין אנו במה מצינו פל הדומה לחלבים האמור בתורה הוא בכלל אזהרת פל חלב אבל בזה הכל מודים אם נקרא חלב לענון קרבן ונדאי הוי בכלל איסור חלב כדפריה הש"ס אלי' ליתסרי דמיקרי חלב ובאמת הלכה זו מונחת עד שיבא אליהו ז"ל פי רבו המחלוקות בזה.

ועתה פאתי לברר בדבר אשר ראיתי בקצת פוסקים לצדד דחלב הקיבה וחלב הדקים לאו בכרת הם ונפלאתי ע"ז מ"ג הוריות הורו מיעוט בחלב הקיבה ומיעוט בחלב הדקין פיון דמתרי קראי קאתו כו' וכן בד' ט' הוא החלב שעל הקרב והם בחלב שעל הדקין הרי דחייבים עליהם בהוראת ב"ד והוראת ב"ד אינה אלא בדבר שזדונו פרת ושגגתו חטאת פדתנו בהוריות ונוראות נפלאתי על המשנל"מ ז"ל שכתב דלא בעינו בהוראת ב"ד רק שיהא מאיסור שזדונו פרת אף שאין גוף ההוראה זדונו פרת פחלב הקיבה והדקין לדעתו וכתב עוד משום דהוראת ב"ד ילפינו דבר דבר מזגון ממרא והביא ראיה לזה מדברי הרמב"ם ז"ל ודברים אלו הם נגד הש"ס כי לא ילפינו האי מילתא פלל מזגון ממרא אלא יחיד וציבור למידין זמ"ז מדרשא דעל' וגם הוא נגד דברי הרמב"ם ז"ל שכתב שם בחלב הקיבה דיחיד מביא חטאת ועיקר סבתו הוא משום דחלב הקיבה וחלב

הדקין אתו מריבונו וְהוּי דוּמְיָא דח"ש אַבְל בְּאַמַת אִין מְכַסִּין זל"ז וּבְכַרְט הֶכָא דְלָא יִלְפִינוּ אֱלָא דְמַקְרִי חֶלֶב וּמְמִילָא הוּא בְּכַלְל לָאו וְכַרְת דְחֶלֶב.

וְהִנֵּה מְסוּגְיָא זוּ דְהוֹרְיוֹת דְחֶלֶב הַקְיָבָה וְחֶלֶב הַדְקִין מְבִיאִין עֲלֵיהֶם פֶּר בְּהוֹרָאָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ לְכַאוּרָה כְּפִירֵשׁ"י דְבַאֲקֻשְׁתָּא אֲפִילוּ רַבִּי עֲקִיבָא מוֹדָה דְאָסוּר דָּאִי כַּמֶּשׁ"כ לְעִיל בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם ז"ל וְכֵן ד' הַכ"מ דר"ע מִתִּיר בְּכָל חֶלֶב הַקְיָבָה א"כ אֲמַאי יָבִיאוּ פֶּר עַל חֶלֶב הַקְיָבָה הָא לָאו הוֹרָאָה בְּטַעוֹת הוּא אֱלָא דְאַכְתִּי תִיקְשִׁי לְהֵאִי לִישְׁנָא דְבַאֲקֻשְׁתָּא פְּלִיגִי וְלִדְיָדְהוּ בְּכָל חֶלֶב הַקְיָבָה ר"ע מִתִּיר וּצ"ל דְסוּגְיָא דְבְּכּוֹרוֹת וְדְהוֹרְיוֹת לָא אֲזַלָּא אֲלִיבֵייהוּ וְעוֹד דְרִישׁ"י ז"ל גֵּרֶס הֵתָם חֶלֶב שְׁעַל הַקְרָב וְחֶלֶב שְׁעַל הַדְקִין וְכֵן נִרְאָה מְדַקְאֵמֶר הֵתָם כִּינּוּן דְמִתְרִי קִרְאִי קִרְאִי וּבְחֶלֶב שְׁעַל הַקְרָב וְחֶלֶב שְׁעַל הַדְקִין א"ש דְחֶלֶב שְׁעַל הַקְרָב אֲתוּ מְגוּפָא דְקִרְא וְחֶלֶב שְׁעַל הַדְקִין אֲתוּ מְרַבּוּיָא דְאֵת פֶּל אַבְל חֶלֶב הַקְיָבָה וְחֶלֶב הַדְקִין תְּרַנּוּיָהוּ מְחַד קִרְא אֲתוּ אִם לֹא כַּמֶּשׁ"כ לְעִיל בְּשֵׁם הֶרְאָב"ד ז"ל דְאֵת וְכָל תְּרִי רַבּוּיָא נִיגְהוּ וְחַד אֲתִי לְחֶלֶב הַקְיָבָה וְחַד אֲתִי לְחֶלֶב הַדְקִין וְגַם זֶה אִינוּ דְהָא אֲיִירִי הֶכָא ע"כ בְּחֶלֶב הַקְיָבָה דכ"ע מוֹדוּ בָּהּ דְהֵינּוּ דְאַקְשְׁתָּ וְחֶלֶב הִנֵּה עִם חֶלֶב הַדְקִין מְחַד קִרְא נְפָקָא וּמְהַדְּ סוּגְיָא נְמִי מְשַׁמַּע דְלָא יִלְפִי שׁוּם חֶלֶב ע"י מַה מְצִינוּ אֱלָא מְקִרְאִי הָאֲמוּרִים בְּחֶלֶב אִימּוּרִים עכ"פ בְּש"ס דְהוֹרְיוֹת נִרְאָה דְגֵרְסִינוּ חֶלֶב הַקְרָב אַבְל מְדַבְּרִי הֶרְמֵב"ם ז"ל גּוּפָא יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְהָא דְאוּסֶר חֶלֶב דְאַקְשְׁתָּ הֵינּוּ אֲפִילוּ דר"ע דְהוּא ז"ל פְּתַב בְּה' שְׁגָגוֹת כְּמָה פְּעָמִים דְאַחֲלַב הַקְיָבָה מְבִיא יַחֲד חֲטָאֵת וּב"ד פֶּר וּא"כ הַדְקִין לְ אֲמַאי לֹא פְתַב חֶלֶב הַדְקִין גְּבִי אִימּוּרִים לְעַנְיָן הַעֲלָאָה וּבְאַמַת יֵשׁ לְהִבִּין אֲמַאי הַשְּׁמִיט הֶרְמֵב"ם ז"ל חֶלֶב הַדְקִין הַנְּאָסֶר בְּש"ס וְכַתְּב חֶלֶב הַקְיָבָה וְדוּק בְּדַבְּרִים אֵלּוּ.

וְהִנֵּה נִשְׁאֵר לָנוּ לְבָאֵר עוֹד בְּזוּ הַהֲלָכָה עַל דְבַר הַסְּתִימָה שְׁחֶלֶב טְהוֹר סוּתָם וְחֶלֶב טְמֵא אִינוּ סוּתָם וּפִירֵשׁ"י ז"ל הִטְעַם לְפִי שְׁאִינוּ חִיבּוּר אֱלָא תוֹתֵב וּלְפ"ז לְכַאוּרָה אִין, הַלְכָה זוּ פְּסוּקָה אֱלָא אֲלִיבָא דר"ע דְלָא הֵוִי חֶלֶב טְמֵא אֱלָא הַתּוֹתֵב וְלָזָה אֲפ"ל הָאִי פְּלָלָא דְחֶלֶב טְמֵא אִינוּ סוּתָם אַבְל לר"י חֶלֶב הַקְיָבָה טְמֵא הוּא וְאֲמַאי לֹא יִסְתָּן מִכִּינּוּן דְלָאו תוֹתֵב הוּא וְעוֹד צָרִיךְ לְהִבִּין לְפִי פֶּשֶׁט הַהֲלָכָה לר"ע דְאֵמֶר חֶלֶב הַקְיָבָה מוֹתֵר מִיְסָתָם נְמִי סְתִים וּלר"י דְאָסֶר חֶלֶב הַקְיָבָה אִינוּ סוּתָם וְהִכֵּן מְצִינוּ פְּלוּגְתָּא זוּ בִּינֵיהֶם מִמ"נ אִי נִימָא דְקָרוּם וְנִקְלָף לְחוּד נְמִי אִינוּ סוּתָם א"כ מְפַנֵּי שְׁהוּא טְהוֹר לר"ע יִשְׁתַּנָּה דִּינוּ לְעַנְיָן סְתִימָה וּמָה עַנְיָן זל"ז הָאִיסוּר וְהַקְיָבָה תְּלוּי בְּדַרְשׁוֹת הַמְקִרְא וְדִין הַסְּתִימָה תְּלוּי בְּסַבְּרָא וְטַעְמָא.

וְהִנֵּה בְּש"ס אֲמָרוּ הִטְעַם דְחֶלֶב טְמֵא לֹא מִיְהִדֵּק וְנִרְאָה דְשְׁמַעִינוּ זֹאת דְחֶלֶב טְמֵא לֹא מִיְהִדֵּק מְהָא דְאָסְרָה תוֹרָה חֶלְבִים אֵלּוּ בְּאַכִּילָה ש"מ דָּאִין אֲדוּקִין בְּבִשְׂרַי וְיֵשׁ לְהֵם שֵׁם בְּפִנֵּי עֲצָמוֹן אַבְל שְׁאֵר שְׁוֹמֵן הָרִי הוּא וְהַבִּשְׂרַי אֲחַד ע"כ עֲלָה בְּדַעַת ר"ז לֹאֵר דְבַחֲלִי שְׁחֶלֶב טְהוֹר הַפֶּל סוּתָם וְאֵמֶר לִיָּה אֲבִי כִינּוּן דְשְׁמַעִינוּ מְבַהֲמָה דְנִאָסֶר חֶלְבָה דְחֶלֶב טְמֵא לֹא מִיְהִדֵּק א"כ ה"ה בְּחֶלֶב חִיָּה וְהַשְׁתָּא לר"י דְאוּסֶר חֶלֶב הַקְיָבָה מִיְסָתָם נְמִי לֹא סְתִים כִּינּוּן דְלָא מִיְהִדֵּק הֵינּוּ שְׁאִינוּ מְתַאֲחַד עִם בִּשְׂרַי הָאֲבָר וְדָבָר בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ הוּא אַבְל לְפִירֵשׁ"י ז"ל דְמִשׁוּם דְחֶלֶב טְמֵא תוֹתֵב הוּא אוּ לְפ"מ שְׁפִירְשׁוּ הָאֲחֶרוּנִים בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם ז"ל דְמִשׁוּם דְחֶלֶב טְמֵא קִשְׁיָה הוּא לֹא יְדַעְתִּי מִנ"ל לְעֲשׂוֹת פְּלוּגְתָּא בְּזָה בִּין ר"ע וּר"י וְהָאֲחֶרוּנִים כְּתוּבוּ דְהָא דְחֶלֶב הַקְיָבָה אִינוּ סוּתָם הוּא מְדַרְבְּנָן גְּזִירָה אֲטוּ חֶלֶב הַפְּרָס וְדו"ק.

וּכְתָבוּ הַתּוֹסֵ' וְכָל הַפּוֹסְקִים דְּבַעוֹף כָּל שְׁמֵנוּ סוּתָם וְצ"ל דְּלֹא הָיוּ תוֹתֵב לְפִירֵש"י וְ"ל וּלְפ"ז קָשָׁה הָא דְאִמְרִינָן בְּכָרִיתוֹת אִי לֹא כָתֵב רַחֲמָנָא אֱלֹא כָּל חֵלֵב שׁוֹר לֹא תֹאכְלוּ הָיוּ יִלְפִינָן ש"ש מְסִינֵי דְאִפִּילוּ חִיָּה וְעוֹף בְּכָלֵל וְאִיךְ אֲפֹשֶׁר לומר דְּעוֹף יֵהִי בְּכָלֵל הָא אֲפִילוּ בְּשׁוֹר כָּל חֵלֵב שְׁאִין בּו ג' סִימָנִים פֶּשֶׁר הוּא וּי"ל מֵהִיכָן יִדְעִינָן הֲנִי ג' סִימָנִים בְּחֵלֵב מִשׁוּם דְּיִלְפִינָן מִעֲנִינָא דְקִדְשִׁים וְהִש"ס שֵׁם בְּכָרִיתוֹת עֲדִינָן לֹא אִסִּיק אֲדַעְתִּיהָ הִךְ סְבָרָא דְבַעֲנִינָא דְקִדְשִׁים כְּתִיב וּבִתֵּר הִכִּי הוּא דְמִשְׁנֵי פֶן וְהַדְּבָרִים אֲרוֹכִים וְאִין פְּנָאֵי כְּעַת וְהִנֵּה לְדַעְתִּי יֵשׁ מִחֲלֻקָּתָא בֵּין רִש"י וְהַרְמְב"ם וְ"ל בְּפִי הַקָּשָׁת וְהִתֵּר רִש"י וְ"ל פִּי דְקָאֵי אֲקִיבָה דְבִקְבָה יֵשׁ מְקוֹם עֲשׂוֹי כְּקָשָׁת וּמְקוֹם עֲשׂוֹי כְּיֵתֵר וְהַרְמְב"ם וְ"ל פִּי דְאֲחֵלֵב קָאֵי שְׂיֵשׁ מְקוֹם אֶחָד שֶׁהַחֵלֵב עָקוּם כְּקָשָׁת וְיֵשׁ שֶׁהַחֵלֵב מְשׁוּף כְּחוּט וְלֹא מְצָאֵתִי זֹאת בְּפּוֹסְקִים: שֵׁם גְּמָרָא מְקִיפִים בְּבָנֵי מְעִיָּים כו'.

הַפּוֹסְקִים כְּתָבוּ דְמִסְתַּמָּא תְּלִינָן שְׁמִשְׁמֵשׁוּ הַיָּדִים עֵינָן בְּמַע"מ וּמִלְשׁוֹן הַרְמְב"ם וְ"ל נִרְאֵי דְבַעֲנִין שְׂיָדְעוּ בְּנֹדָאֵי שְׁמִשְׁמֵשׁוּ הַיָּדִים ע"ש: שֵׁם גְּמָרָא חֲלֻחֻלְתָּ שְׁנִיקְבָה מְקוֹם הַדְּבָק בְּרֹבּוֹ עֵינָן פִּירוּשׁ רִש"י וּבְמַע"מ וְגִירְסַת מְהַרְש"ל עֵינָן דוּק וְתִשְׁפַּח וּמִסְקָנָא מְקוֹם הַדְּבֹק אֲפִילוּ נִיטֵל כְּלוֹ פֶּשֶׁר וּבִלְבַד שְׂיִשְׁתַּיִיר כְּדִי תְּפִיסָה וּלְפ"ז יִקְשָׁה מ"ק זְעִירֵי חֲלֻחֻלְתָּ שְׁנִיקְבָה כְּשֶׁרָה מֵאֵי אִירְיָא נִיקְבָה אֲפִילוּ נִיטֵלָה כְּלוֹהָ פֶּשֶׁר וְלִדְעַת הָאוּמְרִים דְּבְמְקוֹם כְּדִי תְּפִיסָה בְּרֹבָה יָכוֹל לְהִי' דְּזַעֲרֵי קָאֵי אֲמָקוּם כְּדִי תְּפִיסָה דְּנִיקְבָה כְּשֶׁרָה אֱלֹא לְמ"ד בְּמְקוֹם כְּדִי תְּפִיסָה בְּמִשְׁהוּ מֵא"ל וְהָר"ן וְ"ל כְּתֵב דְּזַעֲרֵי קָאֵי אֲשֶׁלֵּא בְּמְקוֹם הַדְּבָק מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי דְלְמִסְקָנָא דְבְּמְקוֹם הַדְּבָק אֲפִילוּ נִיטֵל כְּלוֹ פֶּשֶׁר שֶׁלֵּא בְּמְקוֹם הַדְּבָק בְּרֹבּוֹ.

וְלֹא מְצָאֵתִי דְעָה זֹה כְּעַת בְּפּוֹסְקִים וְהִגָּהַת מְהַר"ם עַל הָר"ן אִינוּ מוּבָן ע"ש וְרִאִיתִי בְּמִשְׁנַל"מ וְ"ל בַּהֲל' שְׁגָגוֹת שֶׁהִבְאֵתִי לְעֵיל וְנִרְאָה שֶׁהִיא הִגָּהַת מִשְׁנַל"מ שֶׁהִבְיָא בְּשֵׁם הַפְּר"ח אִם נִיקְבָה הַמְעֵי הָאֲחֵרוֹן הַחֵלֵב שְׁעֲלִיָּה סוּתָם אִף שֶׁהֲגָאוּנִים פִּירְשׁוּ חֵלֵב שְׁעַל הַדְּקִין עַל הַמְעֵי הָאֲחֵרוֹן כִּינּוּ דְאִיכָּא פְּלֹגְתָּא בְּזָה נֶאֱמַר אִינְהוּ מִיכָּל אֲכָלִי וְלִדְיָן מְסִתָּם לֹא סִתִּים וְהִקְשׁוּ עֲלֵיו מֵהָא דְחֵלֵב הָעֲשׂוֹי כְּכּוֹבַע דְּבִלֵּא"ה אִינוּ סוּתָם וְתָמָה שֵׁם הַמִּשְׁנַל"מ אֲמַאי לֹא הִקְשׁוּ דְבָרֵי הַש"ס אֲהַדְּדִי לְפִי הַגָּאוּנִים דְאֲמַעֵי הָאֲחֵרוֹן הוּא חֵלֵב טָמֵא ל"ל לְמִימַר בְּחִטֵּי דְכִרְכַּשְׁא הַטַּעַם דְּעֲשׂוֹי כְּכּוֹבַע וְלֹא הִבְנֵתִי דְחֵלֵב טָמֵא לֹא הָיוּ אֱלֹא בְּרֵאשׁ הַמְעֵי וְלִדְעַת הַרְמְב"ם וְ"ל הוּא פְּחוֹת מֵאֲמָה ע"כ שְׁצָרִיךְ לְטַעַם דְּעֲשׂוֹי כְּכּוֹבַע אֲכָל הַפְּרִכְשָׁא אֲבָל לְמִימַר אִיכָּא דְבְּרֵאשׁ הַמְעֵי אִינוּ עֲשׂוֹי כְּכּוֹבַע מִנ"ל הָא וַא"כ מִמ"נ בְּרֵאשׁ הַמְעֵי אִינוּ סוּתָם לְפִי הַגָּאוּנִים הָיוּ חֵלֵב טָמֵא וְלִמָּן דְּמִפְּרֵשׁ חֵלֵב שְׁעַל הַדְּקִין אֲרֵאשׁ הַדְּקִין א"כ כָּל הַמְעֵי הָיוּ בְּכָלֵל חֵלֵב הָעֲשׂוֹי כְּכּוֹבַע וְאִינוּ סוּתָם וְזָה בְּרוּר: דָּף נב ע"ב גְּמָרָא אוֹ שְׁנִקְרַע רֹבֵב הַחִיצוֹנָה.

וּפְלִיגֵי בְּזָה אֲמוּרָאֵי אִי בְּפָרְס גּוּפָא יֵשׁ חִילּוּק בֵּין פְּנִימֵי לְחִיצוֹן וּי"א דְּכָל הַפָּרְס כְּלוֹ נִקְרָא פָּרְס הַפְּנִימֵי וְהַחִיצוֹנָה הִיא בְּשֶׁר הַחוּפָּה אֵת רֹבֵב הַפָּרְס וְהִנֵּה שְׁמוּאֵל אָמַר לְקַמֵּן דְּבִשְׁר הַחוּפָּה אֵת הַפָּרְס בְּרֹבּוֹ וּבְעֵי הַש"ס בְּרֹבֵב קְרוּעַ אוֹ בְּרֹבֵב נְטִילָה וּפִירֵש"י וְ"ל אִי בְּעֵינָן דְּוִקָּא נִיטֵל רֹבּוֹ הִינּוּ שְׁנַחֲסַר רֹבֵב הַבִּשְׁר הַחוּפָּה וְקָאֵמַר תְּפִשׁוּט מִמִּתְנִיתִין אוֹ שְׁנִקְרַע רֹבֵב הַחִיצוֹנָה וְאָמַר רִיב"ח אִינְהוּ פָּרְס הַחִיצוֹנָה בְּשֶׁר הַחוּפָּה כּו' וּמִשְׁנֵי מִיֵּדִי הוּא טַעַמָּא אֱלֹא לְשְׁמוּאֵל הָא אָמַר שְׁמוּאֵל מְקוֹם שְׁאִין בּו מִילַת מִשְׁמַע מְזָה דְּלִיכָּא לְמִילָף דִּין

בְּשֵׁר הַחֲנוּפָה מִדִּין פָּרַס הַחֲצוּנָה מִדְּמֻסְפָּקָא לִיה דִּילְמָא בְּעֵינֵי בְּבִשְׁר הַחֲנוּפָה רֹבֵב נְטוּל וּלפ"ז יֵשׁ לְדַקְדָּק מִנ"ל הָאֵי דִּינָא דְנִקְדָּרָה פְּסֻלַע בְּבִשְׁר הַחֲנוּפָה הָא גְּנִיבָא קְאָמַר לְהָא שְׂמַעְתָּא דְנִקְדָּרָה פְּסֻלַע וּגְנִיבָא מְפָרֵשׁ לְפָרַס הַחֲצוּנָה הֵינְנוּ בְּכָרַס מִמֶּשׁ מְקוּם שְׂיֵשׁ בּוּ מִילַת וי"ל פִּינּוּ דְטַעְמָא מְשׁוּם שְׂאֵם תַּמְתַּח תַּעֲמוּד עַל טַפַּח ע"כ אֵין לְחַלְק וּא"כ עֵיקַר הַדִּין דְטַפַּח וְלֹא הָוֵי רֹבָא בְּבִשְׁר הַחֲנוּפָה סְפִיקָא הָוֵי לְרִיב"ח דְזָה נִקְרָא פָּרַס הַחֲצוּנָה טְרִיפָה בְּטַפַּח וְלֹא הָוֵי רֹבָא וְלִמ"ד דְכָרַס הַחֲצוּנָה הוּא בְּכָרַס עֲצָמָה וּבְשֵׁר הַחֲנוּפָה מִימְרָא דְשְׂמוּאֵל הִיא א"כ בְּעֵינֵי דִיּוּקָא רֹבָא וְעֵינֵי בְכַר"ו סִי' מ"ח מִש"כ בְּזָה וּמְדַבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל בִּפ"ט מֵה' שְׂחִיטָה נִרְאָה דְלֹא מְפָרֵשׁ לְרֹבֵב נְטוּל הֵינְנוּ שְׂיֵנְטֵל רֹבּוּ דֵא"כ לְמָה פְּתַב פִּינּוּ שְׂנַקְרַע רֹבֵב בְּשֵׁר הַזֶּה אוֹ נִטְל פְּשִׁיטָא דְנִטְל עַדִּיף מְנַקְרַע וְכַתְּב הָרַמְבַּ"ם ז"ל עוֹד דִּין חֲדָשׁ בְּזָה אַע"פ שְׂלֹא הִגִּיעַ הַקְּרַע לְפָרַס עַד שְׂנַרְאִית אֲלֵא פִינּוּ שְׂנַקְרַע רֹבֵב עוֹבֵי הַבְּשֵׁר וּכְבָר קְדַמְנֵי בְּזָה הַתְּב"ש ז"ל לְהִבִּיא סִיּוּעַ לְדַבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל מְהָא דְמִשְׁמַע לְקַמּוֹ דְאֵלִיבָא דְשְׂמוּאֵל נְמִי אֲפִשְׁר לְפָרֵשׁ אוֹ שְׂנַקְרַע רֹבֵב הַחֲצוּנָה דְמַתְּנִיתִין בְּבִשְׁר הַחֲנוּפָה וּמֵאֵי קַמ"ל שְׂמוּאֵל אֲלֵא ע"כ דְבַרְבּוֹ דְקְאָמַר שְׂמוּאֵל הֵינְנוּ בְּרֹבֵב עוֹבֵי וְהִי נִרְאָה עוֹד לֹאמַר אֵי נִימָא דְבְּעֵינֵי שְׂנַקְרַע פְּלוּ עַד שְׂנַרְאִית הַפָּרַס אִם פִּן טְרִיפּוֹתוֹ הוּא מְחַמַּת שְׂיֵצָא הַפָּרַס וְהָוֵי בְּכָלל טְרִיפּוֹת הַפָּרַס וְלֹא מִיחְשִׁיב לִיה לְטְרִיפּוֹת בִּפ"ע לְעֵיל אֲבָל אֵי מְטַרְפָּא בְּרֹבֵב עוֹבּוּ לְבַד יָכוֹל לְהִיּוֹת דְהַטְרִיפָה מְחַמַּת עֲצָמָה הִיא.

וְהִנֵּה בִפְלִי בְּשֵׁר הַחֲנוּפָה מִשְׁמַע מְדַבְרֵי הַגֵּה"מ דְאֵיפָא פְּלוּגְתָּא בְּזָה בֵּין הָרַמְבַּ"ם ז"ל לְרַש"י ז"ל ע"ש וְצ"ע וּבְדַבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל בִּפְלִי הַמְשַׁנְיּוֹת רְאִיתִי דְבָר פְּלֵאֵי שְׂפִי אֲזַ שְׂנַקְרַע רֹבֵב הַחֲצוּנָה בְּרִיב"ח וְחִשְׁבֵי לָהּ גַם פִּן בְּכָלל שְׂבִשְׂמַעְתָּא דְאֵתְנִין בְּזָה הַפְּלֵל ע"ש וְכ"ז צָרִיךְ יִשׁוּב.

וְהַתּוֹס' ז"ל לְעֵיל הַקְּשׁוֹ לִמ"ד אוֹ שְׂנַקְרַע רֹבֵב הַחֲצוּנָה הוּא בְּשֵׁר הַחֲנוּפָה בְּצָרִי לָהּ י"ח טְרִיפּוֹת וְלִדְיָדִי לֹא קִשְׂיָא דַר' יִשְׁמַעְאֵל מְפָרֵשׁ הֵכָא פָּרַס הַפְּנִימִי אֵיִצְטוּמְכָא דְכָרַסָא וְלֹא ס"ל כְּרִיב"ח וּמִשְׁמַע דַר"י הַתְּנָא הוּא דְמַתְנִי רִיב"ק גְּבִי' וְאֲפִשְׁר דְכָל זֶה הַעִיד נִתָּן בַּר שְׂיֵלָא רִישׁ טְבַחְיָא וְעֵינֵי בַתּוֹסְפָתָא בְּזָה: שְׁם גְּמָרָא פְּגוּן דְעֵינִלִין תְּלַת קוֹשְׁיֵיתָא כו'.

הַכ"מ תְּמָה מִשְׁל"כ לְחַלְק בֵּין בְּצִיפָא אֵי לֹא וְכַתְּב הַלַּח"מ לְפָרֵשׁ בְּצִיפָא וּבִלֵּא צִיפָא הֵינְנוּ זֶה בְּצַד זֶה אוֹ זֶה ע"ג זֶה וְהוּא תְּמוּהָ דְאֵטוּ בֵּין דְנוֹחָקָא לְרֹנוּחָא תַּגְדֵּל כ"כ הַשְׂעִיעוֹר שְׂיֵשְׁנָה גְרַעִין א' לֵג' גְּרַעִינִין וְיֵשׁ לְהַבִּין מֵאֵי בְּעֵי וְכַמָּה יִתַר מְפֻסְלַע הֵלֵא הַשְׂעִיעוֹר בְּרִינוּחַ אִם יִקְיַפְנוּ בְּחוּט וְיִהְיֵי יוֹתַר מְטַפַּח וּבְפִרְט לְדַבְרֵי הָאֵלְפָס דְשְׂעִיעוֹר כְּדִי שְׂתַמְתַּח קֵאֵי עַל יוֹתַר מְפֻסְלַע וּלְפָנֵי רַש"י נִיחָא קִצַּת שְׂפִי שְׂאֵם תַּמְתַּח הַקְּרַע וְק"ל: דָּף נָא גְּמָרָא מַחַט שְׂנַמְצָא בְּבִיה"כ מְצַד אֶחָד פְּשָׂרָה כו'.

שְׂיֵטת רַש"י ז"ל בְּזָה הוּא דְבַהֲמָסָא אֲפִילוּ בְּצַד אֶחָד טְרִיפָה כְּמוֹ שְׂפִי בְּפָרַק פִּירָה וּבְסוּפָה וְאֵלִיבָה נְחָלְקוּ הַפּוֹסְקִים אֵי אֲפִילוּ נִקְבַּב מְקַצַּת ע"י חוּלֵי אוֹ דוֹקָא ע"י מַחַט דְחֵיִשְׁיִנּוּ שְׂמָא הַבְּרִיא וְלִדְעַת זֶה דְמְצַד אֶחָד טְרִיפָה אֲפִילוּ ע"י חוּלֵי א"כ מֵאֵי קְאָמַר הַש"ס לְעֵיל גְּבִי הָא דְתָנָא דְבִי ר' יִשְׁמַעְאֵל הַמָּסָס וּבִיה"כ כְּחַד חִשְׁבֵי לְהוּ וְאֵמַאי הָא אֵינּוּ שְׁוִין דְזָה אֲפִי מְצַד א' וְזֶה דוֹקָא מִב' צְדָדֵי וְהִנֵּה עֵיקַר דִּיּוּקָא דְרַש"י ז"ל מְהָא דְנִקְטַת מַחַט שְׂנַמְצָא בְּעוֹבֵי בִיה"כ וְעוֹד מְהָא דְאֵמְרִינּוּ בְּכִירָה לְמֵאֵי נ"מ לְמַחַט שְׂנַמְצָא בְּבִיה"כ מְצַד אֶחָד בְּשׁוּהָ וּבְשִׁנֵי צְדָדִים טְרִיפָה עַכ"ל הַש"ס שְׁם.

ובזה מְיוֹשֵׁב קוֹשֵׁי הַכַּר"ו בְּסַעֲרָתוֹ וְר"ת חֶלֶק עַל רַש"י ו"ל וְפ"י דְּהָא דְקָאָמַר נ"מ לְמַחֲט כו' הֵינּוּ שְׁלֵא יְטַעָה בְּאֶחָד מִשְׁנֵי אֹפְנִים אוֹ שְׁלֵא נְאָמַר דְּבִזְהוּ שְׁהִי קוֹרִין בְּתַחֲלָה בִּיה"כ אֲפִילוּ מִצַּד אֶחָד טְרִיפָה הוֹאִיל וְנִיקָב עוֹר שְׁלָם אוֹ שְׁלֵא נֹאמַר אִיפְכָא דְאֲפִילוּ מִשְׁנֵי צְדָדִים כְּשֶׁרָה הוֹאִיל שְׁשׁוּכָב ע"ג הַמָּסָס וַיֵּשׁ לְהִבִּין אִיךְ אֲפִשֶׁר לֹאמַר דְּבָא לְאֲשַׁמְעִינוּ שְׁלֵא נֹאמַר דַּבְבִּיה"כ אֲפִילוּ מִשְׁנֵי צְדָדִים כְּשֶׁרָה הָא תְּנִינוּ בְּמַתְנִיתִין הַמָּסָס וּבֵית הַכּוֹסוֹת שְׁנָקְבוּ לְחוּץ וּא"כ אֵין לֹאמַר אֶלָּא בְּאִפְנֵי הַשְּׁנֵי דְהָא דַּבְבִּיה"כ אֲפִילוּ מִצַּד אֶחָד טְרִיפָה הוֹאִיל וְנִיקָב עוֹר שְׁלָם ע"ז ג"כ יֵשׁ לְדַקְדָּק פִּי הֵיכָא דְלִפִּי מֵאֵי דְמִפְרָשִׁינוּ הַשְּׁתָא בִּיה"כ זֶה הוּא שְׁנָקְרָא בְּרֵאשׁוֹנָה בִּיה"כ וְאִפ"ה לֹא דְיִיקִינוּ מִינָה דְבְהַמָּסָס אֲפִילוּ מִצַּד אֶחָד טְרִיפָה מִשׁוּם דְאֲפִשֶׁר לֹאמַר לְרַבּוּתָא נְקֻטִי ה"נ אִם נִפְרָשׁ בִּיה"כ דְּבְרִייתָא הֵינּוּ הַמָּסָס אֵין לְמִידָק מִינָה אַבִּיה"כ דֹּאפ"ל דְלְרַבּוּתָא נְקֻטִי דְאֲפִילוּ בְהַמָּסָס שְׁדָק הוּא מִצַּד אֶחָד כְּשֶׁרָה וְלַעֲנִיד לְשִׁיטַת ר"ת הַנֶּכּוֹן לְפָרֵשׁ הָא דְקָאָמַר לְמֵאֵי נ"מ לְמַחֲט שְׁנִמְצָא בִּיה"כ זֶה הוּא גּוּפָא דְאֲשַׁמְעִינוּ אַבְיֵי דַּבְבִּיה"כ הַפֶּל בְּכָלֵל פִּינוּ דְגַם הַמָּסָס נִקְרָא עֲתָה בֵּית הַכּוֹסוֹת וְתוֹסְפֹתוֹת נִסְדְּרוּ ע"י ר"ח וְר"א שְׁהִי הִרְבָּה אַחַר חוֹרְבָן וּא"ש בְּזֶה שְׁלֵא נִזְכָּר בְּתוֹסְפֹתָא כָּלֵל טְרִיפּוֹת דְהַמָּסָס מִשׁוּם דְּבְכָלֵל בִּיה"כ הוּא וְצ"ע וְלֹא הִבְנִיתִי מֵה שְׁכַתְבוּ הַתּוֹס' אֶהָא דְנִקְט בְּבְרִייתָא מִשְׁנֵי צְדָדִים טְרִיפָה אַע"ג דְּמִילְתָא דְפְשִׁיטָא הִיא וּמִנ"ל הִיא פְשִׁיטוּתָא אֵי מִמַתְנִי' וּא"כ לֹא מְתַרְצִי מִיַּדִּי אֶלָּא ע"כ דְרַף הַבְּרִייתָא לְאֲשַׁמְעִינוּ אִפִּי מִש"כ בְּמִשְׁנָה א"כ בְּלֹא"ה אֵין בְּזֶה פְשִׁיטוֹת וְאִיִּצְטְרִיךְ לְאֲשַׁמְעִינוּ דְטְרִיפָה וְדו"ק.

וּמִסִּיק הַש"ס לְקַמֵּן דְּבְדֹאִיפָא ק"ד אֲפִילוּ מִצַּד אֶחָד טְרִיפָה וּכְבָר פְּתַבוּ הַפּוֹסְקִים לְחֶלֶק בֵּין הֵאֵי ק"ד לְק"ד דְּבְרִייתָא וְהַרְמַב"ם ו"ל הַשְּׁמִיט לֵה דְרַבִּי וְעֵינִן בְּלַח"מ שְׁם וְלֹא זְכִיתִי לְהִבִּין דְּבְרִי' וְדְבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל צְרִיךְ בִּיאוֹר וְעֵינִן בְּדְבְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים בְּזֶה בְּמָה שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק עַל דְּבְרֵי רַש"י ו"ל דְּבְהַמָּסָס אֲפִילוּ מִצַּד אֶחָד טְרִיפָה בְּמֵאֵי עֶסְקִינוּ אֵי בְּאִיפָא ק"ד אֵי לֹא וְעֵינִן לְעֵיל בְּרַש"י ו"ל גְּבִי יֵשׁב לוֹ קוֹץ בְּנוֹשֶׁט וְדו"ק הֵיטֵב: שְׁם לֹא הִוְגֵלְד פִּי הַמַּפָּה הַמוֹצִיא מִחֻבְרֵוֹ עָלָיו הִרְאָה.

הִרְא"ש ו"ל הֵבִיא פָּאן פְּלוּגְתָא בֵּין הֵרֵאשׁוֹנִים בְּטְרִיפּוֹת דְשְׁכִיחַ כְּמוֹ סִירְכוֹת הִרְיָאָה דְבְרֵי רַבִּינוּ אֶפְרַיִם דְּבִזְהוּ הָוִי לִיה לְלוֹקַח לְאַתְנוּיִי וְלִהַפְסִיד הַלוֹקַח אֲפִילוּ הִי טְרִיפּוֹת זֹו בְּנֹדָאֵי קוֹדֵם שְׁלִקְחָה וְהֵבִיא מִדִּין אֲנֹס בְּגִיטִין וְדְבְרֵי הַרְמַב"ן ו"ל דְאֲפִילוּ בְּטְרִיפּוֹת דְשְׁכִיחַ הָוִי מְקַח טְעוֹת וְהֵבִיא רֵאָה מְהָא דְנִמְצָא גִנְבֵי אוֹ קוֹבִיוֹסְטוֹס דְהִגִּיעוּ מִשׁוּם דְּכּוֹלְהוּ הֵכִי אִיתְנָהוּ הָא אֵי רַבָּא הֵכִי אִיתְנָהוּ הָוִי מְקַח טְעוֹת אֲפִילוּ אִם לֹא הִתְנָה וְנִדְחָה הִרְא"ש ו"ל דְּדוֹקָא הֵתֵם דְסַמִּיךְ אֲנֵאֲמִנוֹת הַמוֹכֵר ע"כ לֹא הִתְנָה אֲבָל הֵכָא דְגַם הַמוֹכֵר אֵינוֹ יוֹדֵעַ הָוִי לִיה לְאַתְנוּיִי וַיֵּשׁ לְהִבִּין הָא פְּרִכִּינוּ בְּר"פ הַמוֹכֵר פִּירוֹת מְהָא דְנִמְצָא גִנְבֵי לְשִׁמוּאֵל דְאָמַר אֵין הוֹלְכִין בְּמִמּוֹן אַחַר הָרֹב וְלִפִּי הַה"א דְרַבְּנָה הֵכִי אִיתְנָהוּ אֲמֵאֵי הִגִּיעוּ וְפִי רַשְׁב"ם ו"ל בְּשִׁלְמָא לְרַב דְאָמַר הוֹלְכִין בְּמִמּוֹן אַחַר הָרֹב וּא"כ ה"נ פִּינוּ דְרַבָּא הֵכִי אִיתְנָהוּ וְנֹדָאֵי סָבַר וְקִיבֵל הַלוֹקַח אַע"ג דְלֹא פִירֵשׁ אֶלָּא לְשִׁמוּאֵל דְאֵין הוֹלְכִין בְּמִמּוֹן אַחַר הָרֹב א"כ הָוִי כְּפִלְגָא וְכִפְלָגָא וְאֲמֵאֵי הִגִּיעוּ וּמִסְתַּמָּא כִּי יִהִיב אֵינִישׁ זֹוִי אֲפִירִי שְׁפִיר יִהִיב וְלִסְבַּרְת ר"א דְאָמְרִינוּ הָוִי לִיה לְאַתְנוּיִי א"כ מֵאֵי פְרִיךְ לְשִׁמוּאֵל דִּילְמָא הֵינּוּ טְעַמָּא דְהִגִּיעוּ מִשׁוּם דְלֹא אִתְנִי וְכִי זֶה פְשׁוּט הוּא דְאִם הַמוֹכֵר יוֹדֵעַ בְּמוֹמוֹ אֵין הַלוֹקַח צְרִיךְ לְהִתְנֹת: דָּף עַד גְּמָרָא נוֹלְדוּ בְּדָגִים סִמְנֵי טְרִיפָה מְהוּ וְפִירֵשׁ ו"ל דְאֶלְקָא דְר"ע

קמִיבְעֵי לִיה וּמְדַבְרֵי הַרְמַב"ם ז"ל בַּפ"ב מֵה' טמ"א נִרְאֶה דְּמִפְרָשׁ לָהּ אֲלִיבָא דְרַבְּנָן
דְּאַמְרֵי עַד שְׂיָמוּתוֹ וְצָרִיךְ לִישָׁב מֵאֵי דְקֶאָמַר הַש"ס תִּיבְעֵי לְמ"ד טְרִיפָה אִינְה חִיָּה וְהַבֵּן.
עוֹד יֵשׁ לְהַעִיר בְּזֶה מֵאֵי דְמַדְמֵי בֵּן פְּקוּעָה לְדַגִּים הָא טַעְמָא דַּב"ש נִרְאֶה דְּדַגִּים פִּינּוּ
דְּסוּפֵן לְמוֹת אַחַר שְׁעָלוֹ מִן הַמַּיִם מִיַּד הָרִי הֵם פְּמַתִּים וְקוֹדֵם שְׁנַצְוּדוּ וְנִדְאֵי אֵין מְקַבְּלִין
טוֹמְאָה וְכוּ חֲגָבִים צָרִיךְ לְדַקְדַּק בַּכ"ז: סְלִיקָא לָהּ דִּינֵי טְרִיפּוֹת